

Evaluační zpráva lokality Kadaň

zpracoval: Roman Krištof

Vypracováno v rámci veřejné zakázky "Evaluace v lokálních partnerstvích - 2014" Úřadu vlády České republiky. Část 2 - Evaluační zpráva lokality Kadaň.
Srpen 2015

Obsah

1	Úvod	3
2	Zadání a cíle evaluace	3
3	Metodologie sběru dat	4
4	Kontext evaluačního šetření	6
5	Spolupráce města Kadaň s ASZ	10
6	Evaluace působení ASZ v klíčových oblastech.....	16
6.1	Bydlení.....	16
6.2	Zaměstnanost.....	19
6.3	Sociální a poradenské služby, komunitní práce.....	22
6.4	Dluhová problematika.....	25
6.5	Vzdělávání	26
6.6	Bezpečnost a prevence sociálně patologických jevů	31
7	Případová studie - Pruněrov – vývoj situace.....	35
8	Soubor doporučení	41
9	Závěr	42

1 Úvod

Evaluační zpráva k působení Agentury pro sociální začleňování (ASZ) v Kadani navazuje na již zpracovanou evaluační zprávu, kterou v roce 2012 zpracovalo Demografické informační centrum (DIC) a jejímž cílem bylo zhodnocení činnosti ASZ za dobu jejího působení. Těžištěm této evaluační zprávy, která byla připravena v rámci šetření probíhajícího v období duben-srpen 2015, je celkové zmapování vývoje integračních opatření na lokální úrovni. Po rekapitulaci zadání a cílů evaluace a představení využívaných metod sběru dat, je věnován prostor stručnému představení lokality a kontextu, v jakém šetření probíhalo. Sběr dat probíhal ve stejném období, kdy v ASZ vrcholila personálně-organizační krize, což vyvolalo okolo ASZ řadu pochybností a otázek. Další část zprávy je věnována vývoji a činnosti lokálního partnerství, jehož cílem bylo jak vytvoření strategických dokumentů určujících podoby opatření vedoucích k sociálnímu začleňování v definovaných oblastech, tak jejich následné naplňování. Historie vývoje lokálního partnerství a způsob zapojení klíčových aktérů již od samotné fáze deklarace zájmu o spolupráci s ASZ a organizační stránka zahájení spolupráce napomáhá k porozumění dalšího vývoje daného tématu.

Samostatná kapitola je věnována zhodnocení aktuální situace v jednotlivých definovaných oblastech (bydlení, vzdělávání, zaměstnání, dluhy, sociální služby a bezpečnost). Součástí zprávy je též soubor doporučení, která v průběhu hodnocení situace sociálního začleňování v Kadani vyvstala.

2 Zadání a cíle evaluace

Evaluační šetření v Kadani bylo dle zadání zaměřeno na zhodnocení udržitelnosti a efektivity integračních struktur obce se zvláštním zřetelem k období po ukončení aktivní formy podpory ze strany ASZ. Pozornost byla věnována sociálním (integračním politikám v obci) a zejména připravenosti institucí veřejné správy dlouhodobě a samostatně realizovat účinná integrační opatření. Evaluace se současně zaměřila na zhodnocení změny situace sociálně vyloučených osob a změnu v oblasti sociálních (integračních) politik v obci, včetně změny politického diskursu v této oblasti se zvláštní pozorností ke změnám nabídky sociálních a vzdělávacích služeb, služeb návratu na trh práce a v oblasti bydlení, a to v návaznosti na zavedená opatření, projekty a připravované projektové záměry. Evaluační šetření též sleduje, jakým způsobem se místní instituce vztahují k dalším možným formám spolupráce s ASZ v oblasti sociálního začleňování.

Cílem evaluační analýzy je:

- a) vyhodnotit adekvátnost sociálních (integračních) politik v obci a zjistit, zda zavedená opatření odpovídají potřebám lidí ohrožených sociálním vyloučením;
- b) zhodnotit udržitelnost a efektivitu struktur sociálního začleňování v Kadani po ukončení aktivního působení ASZ v obci. Zhodnotit zda byly vytvořené struktury umožňující integraci a participaci lidí ohrožených sociálním vyloučením, zda přetrvávají a v jaké podobě;
- c) poskytnout podklady pro změnu a přizpůsobení metod a procesů fungování aktérů na celkové i lokální úrovni;
- d) posoudit, jakým způsobem se nastavená integrační opatření promítají do životních situací obyvatel sociálně vyloučených lokalit. Zjistit, zda vnímají změny v přístupu obce k řešení problematických situací v oblasti bydlení, vzdělávání, zaměstnanosti apod. ve vztahu k zavedeným opatřením v podobě specifických projektů, nabídky služeb či změn místních politik.

3 Metodologie sběru dat

Data pro zpracování závěrečné zprávy byla získána v průběhu období duben-srpen 2015 za využití standardních metod kvalitativního výzkumu. Data byla následně zpracovávána tak, aby mohla posloužit k evaluačnímu uchopení sledovaných témat, a to jak na rovině sumativní (zhodnocení stávajícího stavu), tak na rovině formativní (návrhy opatření pro klíčové aktéry, jimiž jsou ASZ a obec).

Při zpracování závěrečné zprávy byly využity tyto metody a zdroje informací:

a) analýza sekundárních dat

V případě Kadaně byl pro fázi *desk research* stěžejním klíčovým dokumentem především dokumenty svázané s působením ASZ v lokalitě. Jednalo se o

- Situační analýza, GAC 2011
- Strategický plán Lokálního partnerství Kadaň (SPLP) pro roky 2012-14
- Strategický plán sociálního začleňování pro roky 2015-2018 (SPSZ)
- Evaluační zpráva lokality Kadaň - DIC, 2011

Strategické plány představují formální ukotvení pro integrační aktivity v oblasti prosazování principů sociální inkluze v obci. Dalšími klíčovými dokumenty byly výstupy z působení lokálního partnerství (dále LP) a na LP navázaných pracovních skupin. Následně tyto materiály sloužily ke komparaci formulovaných cílů a jejich následného naplňování:

- Plnění SPLP jakožto oficiální zpráva pro radu a zastupitelstvo města, periodicky (1/2 roku) těmto orgánům předkládaná,
- Náplň, statut a jednací řád Komise sociální a sociálního začleňování

- Směrnice o zadávání veřejných zakázek města (podmínka 10%)
- Zásady pronajímání bytů
- Metodika domovnictví a komunitních aktivit (ASZ)
- Zápisy z jednání PS a LP
- Zápisy z domovních schůzí
- Plán vzdálené podpory
- Metodika Exit strategie ASZ

Samostatný soubor zpracovávaných dokumentů představují další analytické materiály o dané lokalitě:

- případová studie „Daňkov/sídliště Hamr“ projektu HS 106/03 „Dlouhodobý stacionární terénní výzkum sociálně vyloučených romských komunit“ realizovaný Katedrou antropologie Fakulty humanitních studií Západočeské univerzity v Plzni (2005/6, autor Štěpán Bolf)
- Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti (Gabal Analysis and Consulting, MPSV, 2006)
- Koncepce rozvoje bydlení a bytové politiky města 2005 (aktualizována 2008).
- Analýza migračních trajektorií (Roman Křištof, 2012)
- Memorandum o spolupráci mezi ASZ a městem Kadaň z 9. 4. 2015.

b) strukturované a polostrukturované rozhovory

Zásadní část informací byla získána formou polostrukturovaných rozhovorů, které probíhaly v období duben-červenec 2015. Respondenty, se kterými byly rozhovory realizovány, lze rozdělit do dvou skupin. Jednu skupinu představují zástupci institucí a organizací, které mají určitým způsobem vztah k řešení otázek sociálního vyloučení, ať již formou tvorby politiky nebo poskytování určitého typu služeb. Mezi tyto respondenty spadají zástupci samosprávy, zástupci institucí státní správy (Úřad práce, škola aj.), neziskové organizace, poskytující v lokalitě své služby, a další zainteresované osoby (např. podnikatelé). V Kadani bylo realizováno 24 rozhovorů s aktéry lokálního partnerství (LP) z toho s některými z nich opakovaně. Stěžejní osou evaluačních rozhovorů byla tematizace naplňování Strategického plánu Lokálního partnerství (SPLP) pro léta 2012/14, zdroje motivace při stanovování úkolů a priorit v rámci LP a stanovování východisek při vytváření Strategického plánu sociálního začleňování (SPSZ) na navazující období 2015/18, schváleného právě v závěru evaluačního procesu. (jeden z rozhovorů byl pro časovou vytíženost aktéra realizován ve Vejprtech).

Druhou skupinou respondentů byli osoby ze sociálně vyloučeného prostředí. A to jak z území Kadaně-města (Chomutovská, sídliště B.) tak ve dvou prostorově a sociálně odloučených

lokality spadajících pod působnost MÚ – v Prunéřově a Tušimicích, se kterými bylo provedeno 25 hloubkových rozhovorů. Cílem těchto rozhovorů bylo získání představy, jakým způsobem jsou integrační aktivity institucionálních aktérů vnímány jejich příjemci. Tyto rozhovory byly vedeny s cílem zjistit, zda obyvatelé SVL vnímají snahu institucionálních aktérů o řešení jejich životních situací, zda jsou jim tyto snahy srozumitelné a zda vnímají v oblastech stanovených strategickými dokumenty určité změny či posun, a jak tyto aktivity hodnotí.

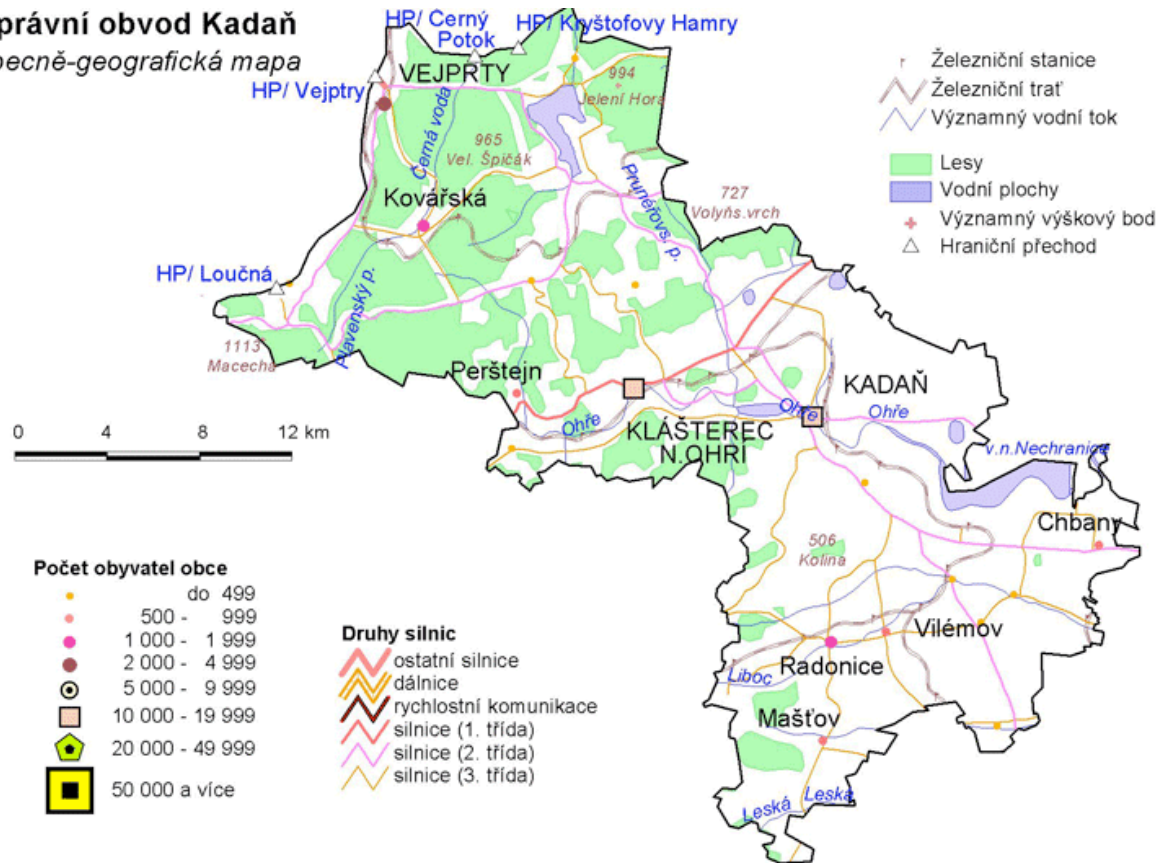
4 Kontext evaluačního šetření

Obecná charakteristika situace

Podle posledních údajů (k 31. 12. 2014) ČSÚ měla Kadaň 17.497 obyvatel (s mírně sestupným trendem v posledním desetiletí). Přičemž v Prunéřově došlo v blocích domů označovaných za sociálně vyloučenou lokalitu v posledních třech letech k markantnímu úbytku obyvatel (z více jak 300 dospělých osob k dnešním 200).

Největší (jak početností, tak rozsahem) oblastí pobytu sociálně vyloučených je městské sídliště „Béčko“, nazývané též podle ústřední ulice „na Chomutovské“, kde přebývá přibližně 2000 lidí, z nichž přibližně třetinu tvoří skupina, jejíž stupeň sociálního vyloučení, včetně etnické komponenty (ve smyslu etnicity připsané), je značně variabilní a vedení města shodně odmítá považovat „Béčko“ za sociálně vyloučenou lokalitu, jak byla označena v tzv. Gabalově zprávě z roku 2006.

Správní obvod Kadaň obecně-geografická mapa

[http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/mapa_spravniho_obvodu_kadan/\\$File/4204.gif](http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/mapa_spravniho_obvodu_kadan/$File/4204.gif)

První Romové přišli do Kadaně v první migrační vlně v letech 1945-1947. Pocházeli ve valné většině z Východního Slovenska. Tyto rodiny, které přicházely za prací, tehdy nacházely bydlení hlavně ve starém historickém centru města, které opustilo do války převažující německé obyvatelstvo. Během 50-tých a 60-tých let docházelo k rozptylování Romů po obecních bytech v různých částech města, přidělování bytů v nově vystavěných sídlištích a k usídlování jednotlivých romských rodin ve většinově „neromských“ domech, tak aby se Romové „přiučili“ hygienické a sousedské návyky majority. Rodiny romských starousedlíků a nově příchozí v dalších migračních vlnách se v různých lokalitách potkávaly, nežily odděleně.“ K zásadnímu zvratu došlo po roce 1989. Historické budovy v centru města obec prodala a soukromí majitelé nájemníky z naprosté většiny začali vystěhovávat. Posléze město začalo odprodávat i byty na sídlištích. Ke konci 90. let došlo také v rámci privatizace těžkého průmyslu ke kvalitativním změnám v požadavcích na zaměstnance. To se negativně projevilo především v propouštění zaměstnanců s nízkým nebo základním vzděláním. Jednou z nejvíce postižených skupin byli Romové. Podle statistik úřadu práce ztratili zaměstnání téměř okamžitě po roce 1991. Podle odhadů místních expertů žije na území města Kadaně přibližně 1000 Romů, kteří tak představují celkem asi 6 procent z celkového počtu obyvatel. Při posledním sčítání se k romské národnosti přihlásilo pouhých 26 osob. Romské obyvatelstvo je na území města rozloženo rovnoměrně, k větší koncentraci pak dochází především v lokalitě Pruněv, současným trendem je plíživý vznik nových sídlištních lokalit.“

Podle údajů nově schváleného SPSZ (červen 2015) činila míra nezaměstnanosti 9,69 % k 31.12.2014. Celkově se v Kadani k tomu datu ucházelo o práci 1 272 osob. Od roku 2008 má nezaměstnanost v obci mírně vzestupnou tendenci, až ke svému vrcholu v druhém pololetí roku 2010. V roce 2014 ÚP vyplatil v oblasti typu obce II. stupně na dávkách pomoci v hmotné nouzi cca 64.099.000 Kč. Z toho příspěvek na živobytí činil přibližně 42.038.990 Kč a doplatek na bydlení cca 8.573.786 Kč. Část příspěvku na živobytí byla příjemcům vyplácena formou poukázek na nákup zboží. V prosinci roku 2014 bylo ÚP registrováno 9 288 aktivních žádostí o příspěvek na živobytí a 2 754 doplatků na bydlení v Kadani a spádových obcích. Počet vyplácených příspěvků na živobytí má v posledních letech vzestupný trend, obdobně i počet doplatků na bydlení. Počet dávek státní sociální podpory vyplácených ÚP za rok 2014 kadaň 38 599, což činí 110.767.229 Kč. Z uvedených čísel je zjevné, že zdaleka převyšují odhadovaný počet sociálně vyloučených (nejen Romů) v Kadani, jenž se pohybuje cca kolem jedné tisícovky osob... Nicméně, z výše uvedených dat SPSZ je v porovnání s počtem obyvatel v lokalitě zřejmé, že bez stávající úrovně dávkového systému, jenž je v posledních letech pod trvalým tlakem snah o jeho redukci, a to zejména v oblasti úhrad za bydlení, by se o stabilizaci poměrů nedalo hovořit; respektive, je velmi obtížné odhadnout, jak by se situace s bydlením v lokalitě po případné výrazné redukci dávek v oblasti bydlení mohla vyvíjet.¹

Analytická část SPSZ uvádí, že *práce „načerno“ je odhadována celkově u pěti procent nezaměstnaných*. Většina obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách má minimální nebo žádnou kvalifikaci. Nízká motivace obyvatel sociálně vyloučených lokalit při hledání legálního zaměstnání je většinou způsobena jejich častým zadlužením. Část obyvatel (cca 130 osob) využívala do roku 2012 možnost účasti na veřejné službě, která umožňovala mírně vylepšit svou finanční situaci. S předefinováním podmínek VS se počet osob vykonávajících veřejnou službu postupně poklesl na nulu.

Dopad organizačních změn v ASZ na terén

Proces evaluace od počátku probíhal v atmosféře výrazně ovlivněné personální krizí ASZ, tj. odvoláním jejího ředitele, stávkovou pohotovostí většiny jejich zaměstnanců a posléze odchodem cca třetiny z nich, včetně všech vedoucích oddělení a metodiků. Téměř všechny rozhovory s respondenty z prostředí LP šetření byly tématem krize poznamenány, tazatel byl konfrontován s náhledy na v médiích zveřejňované postoje k dění kolem ASZ, bylo vyžadováno jeho vlastní vyjádření, apod. Výjimkou byly rozhovory s obyvateli SVL, pro něž je koncept LP a ASZ málo uchopitelný a informace o něm nedokážou zpracovat, byť i některými

---

¹ Situační analýza GAC (2011) uvádí: „počet sociálně vyloučených bez ohledu na jejich etnickou příslušnost může indikovat počet vyplácených sociálních dávek. Co se týče vyplácených dávek hmotné nouze, bylo ke konci prvního poloviny roku 2011 vyplaceno 558 příspěvků na živobytí, 69 doplatků na bydlení a 109 mimořádných pomoci“.

z nich bylo reflektováno, že LK (jehož znají jménem a mají ho povětšinou za jednoho ze sociálních pracovníků, či úředníků města) „končí“, kteroužto informaci získali povětšinou sledováním televizního zpravodajství. Ovšem, tazatel se s takovou reflexí setkal toliko v Prunéřově a na Chomutovské, nikoli však v Tušimicích, kde bylo povědomí o krizi v ASZ nulové.

U samotných členů LP lze škálu reakcí odvinout od pochopení postojů „vzbouřenců“ z ASZ, vyzdvižení úspěchů LK, jeho klíčové role pro fungování LP, po respektování postupu ministra, poněvadž hierarchie nadřízenosti a podřízenosti se přece musí dodržovat a v tomto „*pořádek musí být*“. Často ze stran respondentů zaznívalo, že nejsou překvapeni rolí LK v událostech, poněvadž „za ty léta“ znají jeho charakter, zásadovost a odhodlanost. Taktéž zaznívalo to, že jsou přesvědčeni o další spolupráci s osobou LK a zmiňována byla nabídka zaplacení místa projektového poradenství pro LP z peněz města. Někteří z respondentů v souvislosti s odvoláním ředitele ASZ zmiňovali i případ prvního LK ASZ, jenž byl po půl roce působení odvolán a „*taky nikdo nevysvětlil, proč*“.

Šetření nebylo primárně zaměřeno na posun vnímání ASZ v závislosti na proběhlé krizi, přesto je třeba mít na zřeteli, že se tento proces promítal i do postojů jednotlivých aktérů, vyvolával v nich otázky po stabilitě a smysluplnosti spolupráce s institucí, která prochází takto nečitelnou transformací. Řada hodnocení a postojů k vykonaným aktivitám a krokům se pak mohla *ex post* proměnit.

Dalším výrazným kontextuálním prvkem šetření bylo zdůrazňování propojenosti situace v Kadani, Klášterci nad Ohří a Vejprtech ze strany některých aktérů s tím, že by se LP mělo a mohlo rozšířit, resp. ujednotit ve všech třech městech a to již v procesu jednotně koncipovaného komunitního plánování. V tomto ohledu byla zvláště připomínána migrace sociálně vyloučených v rámci mikroregionu² a potřeba jejího systémového uchopení. Rovněž také to, že poskytovatelé škály služeb (nejen sociálních) v těchto městech působí a jsou (nebo byli) členy LP. Nicméně, vzhledem k časově a místně omezenému rozsahu předkládané evaluace nejsme sto bez vyhodnocení sociálně-začleňovacích procesů ve všech výše zmíněných místech přistoupit v tomto směru k vypracování možného doporučení.

Bez ohledu na krizi ASZ však lze kontext evaluace označit za pozitivní, neboť v Kadani převládá povědomí, že LP funguje a je vhodným nástrojem k řešení problematiky sociálního

---

² Jedná se o vymezení, jehož západní hranici tvoří Karlovarský kraj, respektive obec s rozšířenou působností (dále jen ORP) Ostrov nad Ohří a ORP Karlovy Vary, na jihu s ORP Podbořany s ORP Žatec a na jihu s ORP Chomutov, na severu pak státní hranicí s Německem. Na 449 km zde žilo k 31. 12. 2005 43 980 obyvatel v 19 obcích, z nichž 3 mají status města (Kadaň, Klášterec nad Ohří a Vejprty). Podle: http://geography.upol.cz/soubory/studium/bp/2007-geo/2007_Paur.pdf

vyločení, alespoň do té míry, do jaké je takováto problematika řešitelná místními zdroji a nástroji (vyhláškami a nařízeními) a nezávisí na rozhodování na úrovni ústředních orgánů státní správy a legislativy, čímž je míněna zejména širší oblast dávek SSP a hmotné nouze (zejména pak doplátky a příplatky na bydlení), APZ a investičních pobídek. V tomto ohledu převládala skepse stran schopnosti státu řešit ekonomický útlum v odlehlejších regionech a přizpůsobovat se globalizačním trendům tak, aby výsledkem nebyla převládající „polozaměstnanost“, chudnutí a přetrvávající sociální vyloučení „schopnostně“ slabších (zejména zdravotně postižených) a/nebo vnějškově stigmatizovaných, zejména pak Romů.

5 Spolupráce města Kadaň s ASZ

Ustavení LP v srpnu roku 2011³ po druhém, nakonec úspěšném přihlášení Kadaně ke spolupráci (v roce 2010 město s přihláškou neuspělo) s ASZ bylo ze strany žadatelů reakcí na do té doby nesystémovou (spíše živelnou a trendům doby “svobodného trhu bez přívlastků” odpovídající) politiku města vůči sociálně vyloučené skupině svých obyvatel, jež vyústila v postupnou proměnu příměstské lokality Pruněrov v ghetto charakteristické svou stigmatizací, převládajícím romským koloritem, prostorovou odloučeností a postupující devastací bytového fondu a příslušející infrastruktury. Nejednalo se ovšem jenom o Pruněrov, za neutěšenou byla považována i celková situace na sídlišti B. (Chomutovská), v mnoha ohledech s Pruněrovem, zejména rodinnými vazbami a ekonomickými strategiemi (výdělečné činnosti) CS, propojená. Od počátku LP bylo rozhodující, že jeho klíčovým iniciátorem byl vedoucí sociálního odboru města, jenž postupně pro jeho cíle a způsob práce získal starostu. Ten pak zajistil po celé dosavadní (evaluované) období existence LP politickou průchodnost navrhovaných opatření v radě a zastupitelstvu.

Positivně je v lokalitě hodnocen přínos obou LK v evaluovaném období. U prvního z nich byl oceňován zápal potřebný pro získání partnerů, zpočátku spíše participantů vznikajícího LP, u druhého pak zkušenost, systémovost a důslednost.

---

³ „Agentura ve městě zahájila spolupráci v srpnu 2011, přičemž lokální partnerství bylo ustanoveno 31. 8. 2011. (...) Město Kadaň se o spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování ucházelo ve dvou vlnách výběrového řízení vyhlášeného Agenturou. Zatímco v roce 2010 postoupilo město Kadaň jako uchazeč do II. fáze výběru, aby nakonec vybráno nebylo, na **druhý pokus** bylo město Kadaň v úsilí o zapojení se do spolupráce s Agenturou úspěšné. Od počátku vycházela iniciativa ze sociálního odboru města Kadaň. Posléze se sociálnímu odboru podařilo získat podporu starosty a díky tomu i celého vedení města. V souvislosti s navázáním spolupráce s Agenturou tak **vedení města vystupovalo jednotně** a z vedení města či zastupitelstva **nebyl nikdo, kdo by vystupoval proti podání přihlášky a zahájení spolupráce.**“

Strategické plány

Vypracování Strategického plánu lokálního poradenství Kadaň pro roky 2012 – 2014 (SPLP) a stejně tak i návazného Strategického plánu sociálního začleňování pro léta 2015 až 2018 (SPSZ) se odehrávalo na bázi výstupů jednotlivých pracovních skupin, v nichž se k stanovení priorit a obecných cílů dospívalo formou konsensu a diskuzí facilitovanou LK. Tak bylo možné dojít k identifikaci potřeb města jako celku a vnést je do souladu s potřebami sociálně vyloučených skupin, respektive těch skupin, u nichž byla zjevná akutní ohroženost dlouhodobou nezaměstnaností, příjmovou chudobou a špatnou bytovou situací. Potřeby takovýchto skupin byly jednak členům pracovních skupin LP známy ze Situační analýzy (která ovšem vycházela z veřejně známých a dostupných informací), především však z valné většiny z jejich každodenní činnosti, poněvadž klíčoví členové PS LP měli a mají svá zaměstnání a působnost právě v předmětných oblastech.

Při práci PS LP byla LK implementováno rozpracování cílů *metodou SMART* a pomocné implementační tabulky. Metoda SMART je ASZ metodicky používána pro formulování cílů, jejichž plnění jejím požitím následně periodicky hodnotit jejich plnění a popsat. Takovýto popis s cíli rozvedenými v kroky s termíny, určením zodpovědností a zdrojů lze ostatně vysledovat i ve výročních zprávách ASZ za roky 2012 a 2013 v částech věnovaných Kadani⁴. Pro kvalitu práce PS bylo podle vyjádření LK rozhodující, že *„v každé PS byl nějaký zástupce vedení města (starosta, místopředsedka, posléze místopředseda, a tři radní), od podzimu 2014 i další zastupitelé (z každé strany v ZM) a to výrazně pomohlo identifikaci se města s naplánovanými cíli.“*

Stěžejní a obecně uznávaná úloha a role LK se projevila zejména ve fází hledání uplatnitelných nástrojů, a to zejména díky jeho přehledu a o již existujících příkladech dobré praxe a možnostech překladu potřebnosti nástrojů do projektového jazyka, respektive, v dobrém přehledu existujících dotačních titulů. V tomto pak byly oceňovány i možnosti LK v čerpání expertní podpory jak ze samotné ASZ (jejího expertního oddělení koncepce a řízení – OŘK), tak i v rámci resortních expertů (kupř. MVČR, tehdejšího odboru prevence kriminality řídicího program asistentů prevence kriminality).

Při kladení otázek stran stanovování cílů strategického plánu v několikerych obměnách zaznělo, že primárním cílem snah bylo a je zlepšení situace v Kadani celkově, jehož základem je (mj.) systémový přístup k CS, vyhodnocení jejích potřeb a situace a definování možných východisek. Zdůraznění toho, že přijatá opatření jsou přece pro celkové zlepšení situace, nejen tedy pro „Romy“, jevílo se leitmotivem a jistým ráciem, prostupujícím velkou část

---

⁴ ve výroční zprávě za rok 2014 se jedná o strany 73 – 80 (Působení Agentury ve městě: srpen 2011 - červen 2014).

rozprav s klíčovými aktéry. Zaujetí pozice „zlepšíme (celkovou) situaci tím, že zlepšíme jejich situaci („načrtneme možnosti“)“, jakoby pomáhalo respondentům při snaze vyjasnit svá východiska, racionalizovat lépe své postoje. Ostatně, jistá atmosféra osvícenské vize prostupovala skrze vysvětlování postojů a motivací, vítajících racionální vysvětlení postojů CS, hledajících spíše funkční nežli nefunkční možnosti stávajícího systému správy věcí veřejných. Rozhodování, respektive definování řešení opíralo se o diskusi v pracovních skupinách, beroucí v potaz fakta z *ad hoc* zjišťování stavu (průběžné analýzy) a jejich konfrontaci s možnostmi v rámci města (a LP). Fungování zformovaných pracovních skupin LP bylo opřeno o vědomí toho, že jejich výstupy (zápisy s doporučeními a úkoly pořizované lokální asistencí a LK) jsou téměř vždy zhlédnuty vedením města, respektive přímo starostou a formulace zkoumány z jejich (a jeho) pohledu. Takováto forma “dohledu” bezpochyby přispívala k jisté pozitivní disciplinaci na LP zúčastněných aktérů a respondenty byla glosována jako projev zájmu o funkčnost systému LP.

Exit strategie a využívání vzdálené podpory

Jako počátek exitové strategie lze považovat již realizaci individuálního projektu poskytování sociálních služeb (OPLZZ 3.2, výzva 55), jehož součástí je i pozice koordinátora projektových aktivit. Jak uvádí výroční zpráva ASZ za rok 2014, role koordinátora měla vystupovat „z mantinelů projektu do řízení celého lokálního partnerství po odchodu Agentury z lokality. V současnosti se koordinátor aktivit v IP města a manažer v jedné osobě účastní všech schůzek pracovních skupin LP Kadaň a spolupracuje s lokálním konzultantem při jejich vedení“.

Po červnu 2014, kdy oficiálně skončilo tříleté období spolupráce, bylo dosaženo u Monitorovacího výboru ASZ prodloužení spolupráce formou tzv. vzdálené podpory Kadani, zejména pro dokončení systému dostupného bydlení a pro zajištění návazných projektů z nových výzev v dalším programovém období EU fondů. Vzdálená podpora byla nadále poskytována LK (jenž se na podzim 2014 stal metodikem vzdálené podpory v rámci vedení ASZ) a po půl roce byla proměněna v opětovnou standardní spolupráci díky nabídce KPSVL. Podle LK tudíž prakticky vše proběhlo podle metodiky exitové strategie: LP bylo ukotveno coby Komise sociální a sociálního začleňování (KSSZ) v orgánech města, byl vytvořen Plán vzdálené podpory ASZ vůči městu, schválen orgány města, a pokračovala tvorba navazujícího SPSZ. Lze říci, že vedoucí metodik vzdálené podpory ASZ fakticky vykonával funkci LK pro LP Kadaň do konce července 2015.

Poslední monitorovací zpráva (ASZ) za první pololetí 2015 konstatuje: „Kadaň obnovila spolupráci pro příští tři roky, nicméně po prvním odchodu ASZ bylo LP přetaveno v Komisi sociální a sociálního začleňování jako poradní orgán Rady a zajištěna jeho kontinuita (...) Lokální asistence nebyla poskytována, město ale vyčlenilo 0,5 úvazku manažera KPSVL pro pomoc lokálnímu konzultantovi s tvorbou SPSZ, organizováním LP a PS, a s tvorbou

projektových fišů". Nově byla založena PS Projekty, jenž se na d tvorbou projektových záměrů do budoucna sešla dvakrát v prvním pololetí 2015 (9.2., 4.3.). Dvakrát se rovněž setkala Komise sociální a sociálního začleňování (KSSZ) s tématy praxe vs. dávky učňů AMOS, dotační program města, postup plánování SPSZ, informace z Prunéřova, fiše SPSZ (18.2.) a (17.6.) s tématy dotační program v oblasti soc. služeb a prarodinných aktivit; informace z manažerského týmu, Informace o situaci v Prunéřově – přestěhování do nových bytů; návrhy na nového člena komise). Poslední LP bylo drženo 20. 5. s programem schvalování SPSZ Kadaň a informacemi o situaci v ASZ. Podle vyjádření starosty a dalších členů vedení města je od ASZ očekávána informace o „novém LK“.

Procesy strategického plánování

Na SPLP návazný Strategický plánu sociálního začleňování (SPSZ) nutně reflektoval v některých svých explicitních i implicitních fázích, potíže, s kterými se bylo nutno postupně v rámci LP vyrovnat.

- rozvinul se obchod s bydlením v rukou soukromých majitelů několika stovek bytových jednotek v Kadani-městě tak, že značná část CS se stala jeho reálnou, anebo prospektivní klientelou;
- začala se migrací a obchodem s bydlením vytvářet situace sociálního vyloučení v prostorově oddělené lokalitě Tušimice;
- byla zrušena rozhodnutím Ústavního soudu Veřejná služba;
- byla nečekaně ukončena činnost LK a v ASZ došlo k těžké personální krizi.

Situaci tvorby vystihuje sebehodnocení obsažené v novém Strategickém plánu 2015/18:

„...jednotlivé skupiny měly přehled o práci těch ostatních, své návrhy konzultovaly a modifikovaly tak, aby tyto návrhy nešly proti sobě, nýbrž se vzájemně podporovaly. V některých případech se proluly zcela, a tak kupříkladu pracovní skupina Prevence soc. pat. jevů vypracovala některé ze svých návrhů společně se skupinou Vzdělávání a volný čas, neboť si obě skupiny vytyčily částečně stejné cíle (uvádíme jejich rozpracování pak vždy jen u jedné skupiny, a u druhé na tu první odkazujeme). Komunikace mezi skupinami a konsensuální výstupy z jejich práce, vedle samotného faktu, že strategii nepřinesl někdo z Prahy (či z Litoměřic), ale byla vypracována lokálními hráči na základě diagnostikování lokálních problémů, jsou, myslím, tou nejlepší legitimizací navrhovaného postupu.“

Spolupráce v rámci LP probíhala od samého počátku v rámci průběžné facilitace ze strany lokálních konzultantů. Jak při počátečním krátkém působení prvního LK (2011/12), tak při *de facto* dosavadním působení následovného LK (2012/15) šlo ze strany partnerů o jejich očekávanou roli, jež plně zastávali a byli za svou performanci v rámci LP účastníky kladně oceňováni. Přijetí nového Strategického plánu sociálního začleňování pro léta 2015/18 v závěru činění LK v letošním červnu, jasně nastavilo kontury dalšího činění, včetně cílů a způsobu jejich dosahování. Nejasné je v současnosti spíše personální zajištění koordinátora

aktivit, tedy pokračovatele facilitátorské a organizační role LK, daná tím, že se na ni podílejí dva lidé a vedení města sjednává s LK odcházejícím z ASZ další spolupráci na projektovém řízení. Horizont těchto jednání však již překračuje časový rámeček předkládané evaluace, jisté je, že podle vyjádření starosty i místostarosty má vedení města na zajištění fungování LP zájem a je ochotno pro něj vyčlenit ze svého rozpočtu peníze a jiné materiální zajištění a netrvá přitom na garanci procentuálně vykalkulované částky z budoucích projektů, jež by takto vzniklé náklady měla či musela „nutně“ pokrýt.

Integrační mechanismy nastavené spoluprací v rámci LP vycházely od počátku z internalizace chápání fenoménu sociálního vyloučení a začleňovací (integrační) činnosti klíčovými aktéry v obdobném modu, jak je (či doposud byl) prezentován ASZ v jejích klíčových dokumentech a v mediálních výstupech jejích představitelů. Samozřejmě, v rámci LP projeví jeho členové množství alternativních pohledů, či spíše akcentů odlišujících se od linie ASZ, nicméně se z vyhodnocení provedených rozhovorů nejeví, že by takovéto akcenty kdy byly, mohly, nebo mohou být na překážku další jednotné činnosti LP. Jedná se kupříkladu u některých partnerů o prosazování silnějšího akcentu na práci se zdravotně postiženými, a/nebo důraz na šíření na křesťanských základech postaveného hodnotového rámce.

Kapacity rozvoje (nárůstu činností) aktérů kadaňského LP (zejména o.s. Světlo) nejsou zdaleka využity, nicméně, přinejmenším v oblasti zaměstnávání a sociálního podnikání očekávají legislativní změnu zjednodušující a zvýhodňující přijímání dlouhodobě nezaměstnaných či jinak sociálně vyloučených do pracovních poměrů, a to až na takové úrovni, jak je dnes řešeno zaměstnávání zdravotně postižených. V tomto ohledu však klíčoví členové LP (tedy především představitelé města) konkrétně od ASZ již po mediálně hojně zobrazované personální krizi spojené s odvoláním jejího dlouholetého ředitele, přínos neočekávají a převládá jistá frustrace nad nemožností ovlivňovat, iniciovat či jinak působit na změny na centrální úrovni, nežli jen účastí jednou za čtyři roky ve volbách.

Zhodnocení výsledků spolupráce a udržitelnosti

Silnou stránkou fungování LP byla jeho flexibilita. Při stanovování cílů a postupů dokázalo tyto LP měnit a přizpůsobovat podle vývoje situace, a to jak v institucionální, resp. legislativní sféře (např. zrušení veřejné služby Ústavním soudem), tak stran vývoje trendů životních strategií CS (nalézání ubytování v Kadani-městě u obchodníků s bydlením). Na základě provedených rozhovorů a vycházejí z dostupných dokumentů lze konstatovat, že se při stanovování strategického plánu nejednalo o „*prostou sumu opatření poskládaných vedle sebe, ale o komplex opatření, která jsou vůči sobě v dialektickém nebo kauzálním vztahu, stejně jako jsou v takových vztazích problémy, které chtějí navrhovaná opatření řešit*“⁵, jak

---

⁵ „obrovskou míru nezaměstnanosti, respektive neúspěchu na legálním trhu práce, nelze řešit bez ohledu na problém nevzdělanosti a nekompetentnosti k faktu být zaměstnán, tedy bez ohledu na vypořádání se s absencí pracovních návyků, disciplíny a schopnosti komunikace, a nelze ji řešit bez ohledu na fenomén předluženosti u legálních i nelegálních lichvářských subjektů, neúspěch dětí ve škole nelze řešit bez zabezpečení prostoru, času

jeho autoři samotni deklaratorně uvedli v jeho úvodu v roce 2012. Zmíněný komplex byl v počátcích práce LP rozdělen do čtyř oblastí (vzdělávání, volného času a rodiny; zaměstnávání; bydlení; bezpečí, zdraví a prevence sociálně patologických jevů) a k nim návazných priorit a jeho plnění realizátory indikováno v květnu 2014. A takovýto komplex tvoří v kapitole dopady činností ASZ jádro evaluační zprávy, doplněn ještě o oblast problematiky sociálních služeb a dluhů. Vytvářen byl z faktografických údajů k jednotlivým projektům a záměrům, a ze subjektivních náhledů aktérů a členů CS zachycených v provedených rozhovorech. U CS je však nutno předeslat, že s výjimkou dvou členů pracovních skupin romské etnicity (a potažmo jejich rodin), jež mají přesah do řad CS, neměla žádná z kontaktovaných osob bližší (artikulované) povědomí o existenci LP, či ASZ, toliko dokázala spojovat některé úkony s činnostmi několika málo osob, kupříkladu LK a terénních pracovníků, pracovníc, anebo postavy facilitátorky domovních schůzí v Prunéřově. Nejde však jistě o překvapivý fakt, neboť těžiště činnosti LP a ASZ tkví v institucionálních strukturách, práci s nimi a v jejich ovlivňování.

U samotné cílové skupiny LP, tedy povětšinou u sociálně vyloučených kadaňských Romů, byla skrze provedené rozhovory jednoznačně identifikována reflexe změny situace v Prunéřově. A to samozřejmě nejen u prunéřovských, ale (a především) i těch na Chomutovské (sídlíště B.), na „Děčku“ a změnu reflektovali i bývalí prunéřovští residenté nyní sídlící v Tušimicích. Byť jsou jimi změny v Prunéřově, zejména co se týče úklidu, veřejného pořádku (bezpečnosti) a dostupnosti sociálních služeb (vybudování Centra) hodnoceny bez výjimky pozitivně, téměř u všech respondentů zaznělo, že by se tam nikdy nechtěli vrátit, že „je to konečná“. Je ovšem nutné vzít v úvahu, že v takovémto hodnocení se zrcadlí sebeobhajoba ne vždy snadného procesu vyvázání se – odstěhování se z Prunéřova, přetrvávající stigmatizace lokality jakožto místa pro problémové lidi, apod.

Shrnutí

- v Kadani převládá povědomí, že LP funguje a je vhodným nástrojem k řešení problematiky sociálního vyloučení, alespoň do té míry, do jaké je takováto problematika řešitelná místními zdroji a nástroji (vyhláškami a nařízeními) a nezávisí na rozhodování na úrovni ústředních orgánů státní správy a legislativy;

---

a klidného prostředí pro domácí přípravu, a bez motivace rodičů své děti ke vzdělání vést nebo jim v něm alespoň nebránit, tedy bez sanace rodinného prostředí a bytových podmínek, které zase úzce souvisí s propastnými rozdíly mezi nízkými příjmy a vysokými výdaji rodin, s neschopností hospodařit a s rezignací na změnu manifestovanou v alkoholu, a kupříkladu patologickému chování mládeže lze předejít vedle specializovaných preventivních programů jedině atraktivní nabídkou volnočasových aktivit a nabídkou jiných vzorů a vzorců chování nežli s jakými se dorůstající generace setkává doma a v sousedství“

- klíčovou roli sehrává sociální odbor města, jenž postupně pro své cíle a způsob práce získal starostu. Ten pak zajistil po celé dosavadní (evaluované) období existence LP politickou průchodnost navrhovaných opatření v radě a zastupitelstvu;
- pozitivně je v lokalitě hodnocen přínos obou LK v evaluovaném období. U prvního od počátku LP byl oceňován zápal potřebný pro získání partnerů, zpočátku spíše participantů vznikajícího LP. U druhého pak byla oceňována zkušenost, systémovost a důslednost;
- vypracování Strategického plánu sociálního začleňování v Kadani pro roky 2012 – 2014 a stejně tak i návazného pro léta 2015 až 2018 se odehrávalo na bázi výstupů jednotlivých pracovních skupin, v nichž se k stanovení priorit a obecných cílů dospívalo formou konsensu a diskuzí facilitovanou LK;
- do práce v LP byla zapojena široká škála partnerů pokrývající prakticky celou oblast sociálního začleňování, s jejichž motivací a spoluprací bylo dosaženo systémových změn v oblasti bydlení (změnou pravidel přidělování bytů a zavedením větší části prvků prostupného bydlení a participace nájemníků v Pruněřově na zvelebování lokality a přímá komunikace zástupců obce s nimi) a zaměstnávání (zavedeny prvky modelu prostupného zaměstnávání a zavedeno společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek);
- stěžejní role LK se projevila zejména ve fází hledání uplatnitelných nástrojů, a to zejména díky jeho přehledu a o již existujících příkladech dobré praxe a možnostech překladu potřebnosti nástrojů do projektového jazyka, respektive, v dobrém přehledu existujících dotačních titulů;
- vedení města má na zajištění fungování LP zájem a je ochotno pro něj vyčlenit ze svého rozpočtu peníze a jiné materiální a systémové zajištění.

6 Evaluace působení ASZ v klíčových oblastech

6.1 Bydlení

Stav při vstupu ASZ do lokality a cíle spolupráce

Stav bytů a infrastruktury v sociálně vyloučené lokalitě Pruněřov se při počátku spolupráce s ASZ a vzniku LP v roce 2011 dal srovnat s podmínkami ghettoizovaných akumulací bydlení Romů známých na východě od hranic ČR. Rovněž i stav veřejného pořádku v některých

bytových blocích na Chomutovské (sídliště-B) v Kadani-městě nebyl uspokojivý. Již v stanovování cílů SPLP v roce 2012 byla stanovena vize reflektující středobod problematiky sociálního vyloučení v Kadani: "Pruněrov je součástí města". Právě na tuto lokalitu byla v oblasti bydlení zaměřena hlavní pozornost LP.

Průběh spolupráce

K problematice bydlení byla na počátku činnosti ustavena stejnojmenná pracovní skupiny LP⁶, v které byli zastoupeni klíčoví aktéři z řad poskytovatelů služeb – a především pak vedení

---

⁶ Témata a data jednání PS bydlení v roce 2015:

5.1., 28.1, 23.3. – tvorba SPSZ

v roce 2014:

21, 5, Stav plnění SPLP Kadaň a obsah vzdálené podpory, prostupné bydlení

20.11 . Seznámení s funkcí a členy KSSZ, SPSZ - analýza potřeb

20. 10. – spojená schůzka s dalšími PS (zaměstnanost a vzdělávání) - Koordinovaný přístup v sociálním začleňování (KPSZ) včetně harmonogramu zpracování strategického plánu sociálního začleňování (SPSZ) na roky 2015-17; Lokální partnerství jako komise rady města ;SPSZ ; struktura ;analýza potřeb

v roce 2013:

6. 3. 2013 Projekt MMR – rekonstrukce č.p. 169, současná situace v Pruněrově, vystěhování nájemníků, žádost o dotaci, kritéria přidělení bytů na 169. Domovní schůze a domovníci - podmínky zvyšování standardu, úklid chodeb, pokračování v domovních schůzích. Dluhy a migrace - diskuse o možnostech „odpracování“ dluhů na nájemném, příspěvky na bydlení, nabídka Agentury na terénní výzkum migračních trajektorií a bydlení u soukromých pronajímatelů.

7. 5. 2013 Projekt MMR – rekonstrukce č.p. 169, současná situace v Pruněrově. Domovní schůze a domovníci. Dluhy a migrace.

27. 8. 2013 Výzkum migrace – představení průběžné zprávy. Monitoring plnění SPLP: stav v Pruněrově, naplánování dalších schůzí nájemníků, komunitní práce, informace o IP města z OPLZZ a IOP.

17. 10. 2013 Přidělování a správa bytů v Pruněrově, dluhy, zvyšování standardu bydlení v Pruněrově, komunitní aktivity, prostupné bydlení.

v roce 2012:

27. 1. 2012 SWOT analýza – stav bytů, priority v řešení, domovnictví, architektonická studie, hřiště

27. 3. 2012 Formulace cílů pro strategické plánování - prostupné bydlení, domovnictví, systém přidělování bytů, sociální firma

13. 4. 2012 Práce na cílech v rámci strategického plánování – domovnictví, dluhy, oddlužení, návrh zásad pro bytovou politiku

27. 4. 2012 Rozpracování dílčích kroků strategie inkluze – domovnictví a diferenciací bydlení v sociálně vyloučené lokalitě Pruněrov, ochrana majetku – asistenti prevence kriminality, pravidla přidělování bytů

11. 5. 2012 Doplnění k rozpracovaným cílům - tématika dluhů – dluhové poradenství (SAS, dluhová poradna), protidluhová kampaň, finanční gramotnost, řešení dluhů na nájemném v Pruněrově

24. 5. 2012 Doplnění k rozpracovaným cílům – dluhové poradenství, zastavení devastace bytů,

města, které se na práci aktivně podílelo. Za klíčové strategické rozhodnutí během evaluovaného období lze považovat rozhodnutí umístit do Pruněřova Centrum sociálních služeb a renovovat bytové jednotky jednoho z bloků na byty první kategorie a zajistit tak prostory k tréninkovému stupni konceptu prostupného bydlení v č.p. 169, kde je postupně obsazováno 10 bytů I. kategorie. K tomu byla zásadní spolupráce NNO zajištěná v pracovních skupinách LP. Tak se započala rozvíjet v SVL komunitní práce, a to jednak zavedením funkce domovníků v každém z domů, pořádáním profesionálně facilitovaných domovních schůzí (6x) a pořádáním brigád (5x). Postupně byl zvyšován komfort bydlení v Pruněřově dle principu zásluhovosti ve stávajících bytech (okna, dveře, linolea, bojler, baterie, WC). Došlo k změně pravidel při přidělování bytů. U 19 osob započal oddlužovací proces a za poslední 2 roky klesla míra dlužnictví na nájmemném v Pruněřově o 46%.

Velká část (více jak 100 osob z 24 bytových jednotek) obyvatel Pruněřova v předmětné době evaluace využila možnosti nabídky bydlení formou pronájmu jednotek od škály obchodníků s bydlením v Kadani-městě (a to jak na sídlišti B - Chomutovská., tak i D. a jinde, v Tušimicích, v sousední Rokli (Hrádek – mimo MÚ Kadaň) anebo jinde bližším či vzdálenějším okolí. V posledním roce se již počet osob v Pruněřově stabilizoval (obydleno 50 bytových jednotek, 220 osob)

Pokračování po ukončení spolupráce

V rámci další spolupráce s ASZ je plánováno projektové konzultanství při rekonstrukci části objektu čp. 377 v Pruněřově na sociální byty a revitalizace lokality ve výši 5 350 000 Kč v období od 1.1. do 30.11. roku 2017 z IROP PO2 se specifickým cílem “zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi”.

Pohled obyvatel SVL

Pruněřovští hodnotí zlepšení podmínek bydlení i systém „zásluhovosti“ uplatňovaný při zvelebování zařízení bytů a možnost participace na udržování pořádku a úklidu veřejného prostoru jednoznačně pozitivně. Vyjádřili se tak při evaluačních rozhovorech a je tak zřejmé i z facilitací domovních schůzí v jednotlivých vchodech. Oceňují přítomnost Centra sociálních služeb a nabídku poradenství a dalších programů. S kritikou je však přijímáno ukončení činnosti asistentů prevence kriminality (APK) přímo v Pruněřově a jejich rajónování zaměřené nyní na celou Kadaň. Hlavně však vadí, že na pozici APK nebyl vybrán nikdo z pruněřovských...

---

komunitní princip bydlení

10. 10. 2012 Dlužnictví a přidělování bytů v Pruněřově, prostupné bydlení, domovnictví.

7. 12. 2012 Naplňování kroků a cílů Strategického plánu - informace o schválení IP města, informace o analýze trhu, informace o záměru místní NNO, informace o RIP, VPP

Kadaň, výhled v oblasti veřejně prospěšných prací na rok 2013, veřejná služba –

v souvislosti se změnou zákona, asistenti prevence kriminality, volné byty

v Pruněřově, domovnictví a domovní samospráva

Hodnocení

Přístup LP a ASZ k problematice bydlení lze označit za systémový, zaměřující se hlavně na změny v nastavení pravidel, určených samotným městem a vyčerpávající dostupné možnosti financování z existující nabídky. Positivní změny se projevily zejména v SVL Prunéřov. Rovněž stav udržování veřejného pořádku na Chomutovské v Kadani-městě se markantně zlepšil. Nedořešena zůstává situace se zasítováním sociálních služeb zaměřených na situaci bydlení v Tušimicích.

Shrnutí:

- k problematice bydlení, zvláště pak v SVL Prunéřov se upnula maximum energie LP, byla ustavena funkční PS, jejímuž jednání byla přikládána náležitá pozornost vedení města;
- zastupitelstvo města závazně schválilo koncept prostupného bydlení včetně posunu lidí z Prunéřova do města;
- uskutečněno tréninkové bydlení v Prunéřově (jakožto první stupeň konceptu prostupného bydlení);
- byly využity dostupné možnosti financování a je naplánováno další čerpání z dostupných fondů;
- zvelebování podmínek bydlení v SVL Prunéřov bylo kombinováno úzce s opatřeními v oblasti bezpečnosti (APK), zasítování sociálních a poradenských služeb (vznik Centra sociálních služeb přímo v lokalitě) a změnami v směrnicích města (řešení dluhů a podmínek nájemních vztahů);
- práce LP a PS bydlení čelí novým výzvám v prostorově odloučené lokalitě Tušimice a sousedským vztahům mezi sociálně vyloučenými rodinami a „starousedlíky“ v sídlištních bytech v Kadani-městě.

6.2 Zaměstnanost

Stav při vstupu ASZ do lokality a cíle spolupráce

Situace zaměstnanosti sociálně vyloučených na počátku spolupráce na podzim 2011⁷ se v zásadě neliší od situace v srpnu 2015. Nicméně, kromě zaměstnání formou Veřejné služby a po jejím zrušení na konci roku 2012 v rámci VPP vznikla řada uschopňovacích programů, které mají potenciál přinášet nové šance, a to zejména v oblasti vzdělávání a kvalifikací

---

⁷ Situační zpráva 2011, GAC, uvádí ; „**Většina sociálně slabších obyvatel této lokality je nezaměstnaná a pobírá sociální dávky.** Většina zaměstnaných obyvatel pracuje v elektrárně či podnicích sídlících v průmyslové zóně. Někteří podobně jako obyvatelé Prunéřova příležitostně pracují „na černo“ nebo si přivydělávají dovozem automobilů či nábytkem z Německa. Taktéž se potýkají s dluhy na nájemném a problémy se splácením půjček. I v této lokalitě se projevuje teritoriální stigmatizační efekt“.

dostupných mladým dospělým. Přístup k výdělečné činnosti se u většiny sociálně vyloučených zaměřuje k získávání „brigád“ a nárazových přivýdělků na neregulované, respektive nelegálním („černém“) trhu práce. Celkově je v chomutovském okrese registrována v poledních letech stabilně nezaměstnanost cca 11%. Nicméně v prostředí sociálního vyloučení se jedná podle odhadů LP o dlouhodobou nezaměstnanost zasahující z 80% vyloučené, a/nebo sociálním vyloučením ohrožené populace. Zvláště pak v SVL Prunéřov je dlouhodobá nezaměstnanost dominantním fenoménem, jenž je „pozorovatelným“ – během všedních dnů velká část dospělých obyvatel SVL popochází a postává před bytovými domy. Nicméně, řádově méně je takováto „viditelná“ nezaměstnanost přítomna na Chomutovské a v Tušimicích, kde lze však „vypozorovat“ náznaky schémat nelegálního zaměstnávání na černo, kdy v brzkých ranních hodinách dodávky vyzvedávají muže v pracovním oděvu.

Průběh spolupráce

Na podzim 2011 byla ustavena PS pro oblast zaměstnanosti⁸, v jejímž rámci byl koncipován a zaveden model prostupného zaměstnávání pro dlouhodobě nezaměstnané ze SVL Prunéřov.

---

⁸ Témata a jednání PS Zaměstnanost v roce 2015:

5.1., 26.1., 23.3. – tvorba SPSZ

v roce 2014:

21.5. - Stav plnění SPLP Kdaň a obsah vzdálené podpory

20.11. - Seznámení s funkcí a členy Komise sociální a sociálního začleňování (KSSZ); SPSZ - analýza potřeb

20. 10. – spojená schůzka s dalšími PS (bydlení a vzdělávání) - Koordinovaný přístup v sociálním začleňování (KPSZ) včetně harmonogramu zpracování strategického plánu sociálního začleňování (SPSZ) na roky 2015-17; Lokální partnerství jako komise rady města ;SPSZ ; struktura ;analýza potřeb

v roce 2013:

11. 3. 2013 Veřejná služba, veřejně prospěšné práce. Projekty OP LZZ. Návraty do školních lavic. Sociální podnikání, podmínka 10%.

7. 5. 2013 Veřejná služba, veřejně prospěšné práce. Projekty OP LZZ. Návraty do školních lavic. Sociální podnikání, podmínka 10%.

27. 8. 2013 Prezentace analýzy migrace z Prunéřova a migrace do Tušimic. Veřejná služba a veřejně prospěšné práce – stav a provázanost. Pracovně poradenské a zaměstnanostní projekty OPLZZ – stav a prostupnost. Návraty do školních lavic a otevření E-oborů. Sociální podnikání – aktuality. Aplikace podmínky „10%“ při stavební zakázce na vybudování Centra sociálních služeb v Prunéřově – zkušenosti. Informace o IP města z OPLZZ a IOP.

17. 10. 2013 Pracovně poradenské a zaměstnanostní projekty – aktuality. Prostupné zaměstnávání. Sociální firma – OPLZZ 3.1, Prádelna, Bok&LK – aktuality. Veřejné zakázky – 10%. Zpátky do školy.

v roce 2012:

Tento model byl v rámci LP přijat a v jednotlivých případech se osvědčil. Podle výpovědi respondentů z řad členů LP chybí „jen“ institut veřejné služby, zrušený rozhodnutím Ústavního soudu, s jehož pomocí bylo dostupné zaměstnávání nastartováno, přičemž využívání institutu VPP nelze v celé šíři parametrů veřejnou službu nahradit. Celkově 230 osob prošlo programy přípravy na vstup na trh práce a 56 osob z nich bylo rekvalifikováno podle osobnostních předpokladů a požadavků trhu; 187 osob z řad dlouhodobě nezaměstnaných bylo zaměstnáno a 2 osoby byly zaměstnány pod tzv. podmínkou 10%, tj. zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných při veřejných zakázkách města. V souvislosti s usnadněním dopravy za pracovními a jinými nejen výdělečnými příležitostmi bylo posíleno ranní dopravní spojení provozované mezi Prunéřovem a Kadani a to na základě doporučení LP.

V rámci pracovního poradenství byla zajišťována individuální a komplexní pomoc osobám znevýhodněným na trhu práce - PP v IP města (dodavatel OS Radka – 1 prac./ 2014 – osoby 45, kontakty 356, intervence 186, absolventi 35) - PP ve 2 GP Radky: 115 osob
RIPy ÚP Kop ÚnL: 123 osob.

K zaměstnávání SVL byly využity projekty OPLZZ, VPP, APK, domovníci, 10% ve veřejných zakázkách města a sociální podnik. Z prostředků IOP 3.1c a - OPLZZ 3.1 byl vytvořen sociální podnik (společně v Kadani i Chomutově) zaměřený na praní, žehlení a půjčování náradí a domácí práce na objednávku.

Pokračování po ukončení spolupráce

Plánováno je vybavení profesionální prádelny v období od 1.1. do 31.12. roku 2016 z IROP PO2 se specifickým cílem “vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání” a v rámci Operačního programu zaměstnanost PO2/IP2:1. se specifickým cílem 2.1.2: rozvoj sektoru sociální ekonomiky “rozšíření provozu prádelny v Kadani” ve výši 4 000 000, - Kč a “specializovaná prodejna – kavárna v Kadani” ve výši 4 000 000, - Kč.

---

18. 1. 2012 Aktuální informace o veřejné službě, změnách sociálního systému. Práce se SWOT analýzou.

27. 3., 13. 4., 27. 4., 11. 5. a 23. 5. 2012 Formulace cílů strategického plánu – dluhové poradenství, dostupné zaměstnávání, aktivní politika zaměstnanosti, veřejná služba, sociální podnikání, pracovně poradenské a zaměstnanostní projekty, analýza trhu, veřejné zakázky města, rekvalifikace. Představení variant IPO.

10. 10. 2012 Veřejná služba, veřejně prospěšné práce, zaměstnanostní projekty.

9. 11. 2012 Naplňování kroků, cílů strategického plánu – veřejná služba, veřejně prospěšné práce, informace z jednání města s místním majitelem bytů, dostupné bydlení, podmínka „10%“ ve veřejných zakázkách města, sociální firma.

7. 12. 2012 Naplňování kroků, cílů strategického plánu – IPO, analýza trhu, záměr zřízení sociální firmy, RIP, veřejně prospěšné práce, veřejná služba, asistenti prevence kriminality, volné byty v Prunéřově, domovníci a domovní výbory, dotace MMR.

Pohled obyvatel SVL

Náhled na možnosti zaměstnání a přístupu k výdělečné činnosti vůbec se v rámci cílové skupiny liší výrazně podle věkové kategorie respondentů. U mladších ročníků (pod 30) v SVL Pruněřov zaznělo ocenění schématu VPP a naděje, že s pomocí poskytovaného poradenství „v Centru“ (sociálních služeb) „pro nás najdou práci“. U starších obyvatel SVL převládá resignace a rozhovory se zpravidla stočily od možnosti hledání zaměstnání k „brigádám“ a jiným způsobům výdělků na neregulárním trhu práce.

Hodnocení

LP využilo v oblasti zaměstnávání a pracovní motivace obyvatel SVL Pruněřov maximum známých schémat sociální práce a poradenství, které frekventně přinášel k jednání a zavedení LK. U mnohých členů LP, a to jak z NNO, tak i z institucionální sféry však převládá náhled, že pokud nedojde k blíže nespecifikované fundamentální změně na trhu práce a ve schématech aktivní politiky zaměstnanosti, nedojde v možnostech zaměstnávat dlouhodobě nezaměstnané z prostředí sociálně vyloučení k rasantní změně.

Shrnutí:

- v roce 2011 byla ustavena PS pro oblast zaměstnanosti, v jejímž rámci byl koncipován a zaveden model prostupného zaměstnávání pro dlouhodobě nezaměstnané ze SVL Pruněřov;
- celkově 230 osob prošlo programy přípravy na vstup na trh práce a 56 osob z nich bylo rekvalifikováno podle osobnostních předpokladů a požadavků trhu; 187 osob z řad dlouhodobě nezaměstnaných bylo zaměstnáno a 2 osoby byly zaměstnány pod tzv. podmínkou 10%, tj. zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných při veřejných zakázkách města;
- plánováno a postupně uskutečňováno je zaměstnávání formou sociálního podniku prádelna v Kadani – městě a jeho podpora z dostupných finančních zdrojů prostředků IOP 3.1c a - OPLZZ 3;
- k zaměstnávání SVL byly využity projekty OPLZZ, VPP, APK, domovníci, 10% ve veřejných zakázkách města;
- pozornost LP je zaměřena hlavně na zvyšování šancí mladých dospělých a nastupující generace z prostředí sociálního vyloučení na trhu práce.

6.3 Sociální a poradenské služby, komunitní práce

Stav při vstupu ASZ do lokality a cíle spolupráce

Rozvoj sociálních a poradenských služeb specificky zaměřených na prostředí sociálního vyloučení byl jedním ze „samozřejmých“ leitmotivů LP, v kterém převládalo informované povědomí o nedostatečném pokrytí SVL službami, doprovázeno tím, že právě tyto služby mohou být klíčovým nástrojem ovlivňující i další návazné oblasti, především bydlení, vzdělávání a zaměstnanost. **Zvláště SVL Prunéřov byla při počátku spolupráce v roce 2011 téměř nezasíťována dostupnými sociálními službami.** Obecným cílem bylo zvýšit kooperaci mezi existujícími službami a posílit jejich specifické zaměření na oblast sociálního vyloučení a zvláště pak lokalitu Prunéřov.

V SPSZ (2015) je obsaženo níže uvedené sebehodnocení oblasti:

„V Kadani existuje řada sportovních klubů, zájmových kroužků a neziskových organizací, které umožňují dospělým obyvatelům i dětem z Kadaně realizaci sportovního vyžití, zájmových aktivit či trávení volného času. Aktivity poskytovatelů jsou obyvateli obce hojně využívány, při zjednodušujícím zobecnění se ale setkáváme s jevem, že obyvatelé ohrožení sociálním vyloučením se až na výjimky těchto otevřených aktivit neúčastní. Naopak existují služby a aktivity zaměřené prakticky výhradně na obyvatelstvo sociálně slabé, Romy či obyvatele Prunéřova. Exkluzivita těchto služeb a programů pro cílovou skupinu je někdy přirozená (zaměstnanostní programy pro dlouhodobě nezaměstnané, hřiště a herny pro děti v Prunéřově), ale jindy spíše z nouze ctností, kdy se nedaří využít nabídky aktivit institucí ve městě (předškolní klub v Prunéřově jako náhrada mateřské školy). V reflexi ambivalentního přínosu takových služeb (vštěpují sice svým klientům kompetence nutné k úspěšné integraci do společnosti, ale činí tak segregáčně) je ambicí opatřeními Strategického plánu dostat co nejvíce osob z cílové skupiny (obyvatelé sociálně vyloučených lokalit) do služeb, programů a aktivit institucí využívaných majoritní „nevyločenou“ populací. Služby, programy a aktivity zaměřené na obyvatelstvo SVL pak mají být na této cestě nezbytnými schůdky a berličkami.

Sociální služby jsou ve městě vnímány veřejností velmi prospěšně. V průzkumu prováděném v rámci zpracování 2. komunitního plánu sociálních a souvisejících služeb byla ¼ dotazovaných respondentů spokojena s šíří nabídky poskytovaných sociálních služeb v Kadani. Plánováním sociálních a souvisejících služeb v regionu se město zabývá od roku 2005, kdy začalo zpracovávat 1. komunitní plán sociálních služeb. V současné době je, společně s Kláštercem nad Ohří, realizován již 2. KP.“

Průběh spolupráce

Od počátku činnosti LP v roce 2011 byl postupně posilován terénní program v Prunéřově a rozšířen do dalších lokalit města (118 klientů, z toho 79 v Prunéřově) a posíleny sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a jejich poskytování rozšířeno o Prunéřov (87 klientů, z toho 17 v Prunéřově) výrazně posíleny služby NZDM a drogové terénní programy. Rovněž byly otevřeny nové služby dluhové a pracovního poradenství. Níže uvádíme taxativní shrnutí sociálních služeb a poskytovatelů v rámci LP:

Terénní programy (Město Kadaň – 4 pracovníci, 2014 - 9000 kontaktů);

- SAS (OS Radka / 2014 – osoby 92, kontakty 910, intervence 1 509);
- NZDM Do Patra (OS Světlo / 2014 – kontakty 5 146);
- NZDM Přízemí (OS Světlo / 2014 – kontakty 4227);
- Dluhová poradna (OS Naděje, 1,2 pracovníka / 2014 - osoby 103, kontakty 460, intervence 258, absolventi 17);
- Terénní programy - drogy (Světlo Kadaň - 2 pracovníci / 2014, osoby 30, kontakty 4800);
- K-centrum (Světlo Kadaň – 3 úvazky, 277 podpořených osob za 2014);
- Poradna pro rodiče uživatelů (Světlo Kadaň – OSP při K-centru, 61 rodičů za 2014)

Komunitní práce - V SVL Prunéřov (Město Kadaň)

- Pravidelné schůze s obyvateli lokality

- společné řešení problémů obyvatel lokality

Město Kadaň - provádí koordinaci poskytovatelů sociálních služeb v Kadani v rámci Individuálního projektu města – ten končí v polovině 2015, žádáme o prodloužení do října 2015; - Návazné zajištění koordinace služeb i dalších integračních aktivit ve městě je žádoucí

Město Kadaň - provádí plánování sociálních služeb v rámci Komunitního plánu sociálních a navazujících služeb a Strategického plánu sociálního začleňování;

Využití případových konferencí (OSPOD) - MěÚ Kadaň - v rámci výkonu SPOD realizuje případové konference - 2014 - 15 případových konferencí

Poradna pro rodinu a mezilidské vztahy - Významná pomoc a podpora uživatelům služby, kteří se potýkají s řešením nepříznivé životní situace (nezaměstnanost, nedostatek prostředků, porušování lidských práv a svobod) - OS Poradna pro rodinu a mezilidské vztahy (1prac. /216 konzultací celkem, z toho 16 z SVL)

Pokračování po ukončení spolupráce

V rámci Operačního programu zaměstnanost PO2/IP2.1 jsou v rámci zajištění sociálních služeb plánovány na období od 1.1. 2016 do 31.12. 2018

- služby prevence TP, SAS, NZDM, OSP ve výši 20 731 000, - Kč;
- služby NZDM Kadaň ve výši 5 200 000, - Kč;
- TP pro uživatele OPL ve výši 4 090 000, - Kč;
- K – centrum Kadaň ve výši 6 028 000, - Kč;
- poradna pro rodinné příslušníky drogových uživatelů a osoby ohrožené relapsem ve výši 2 760 000, - Kč.

Pohled obyvatel SVL

Při tematizaci úrovně sociálních služeb v rozhovorech se sociálně vyloučenými v SVL Prunéřov vyplynulo zjevné rozdělení na „před“ a „ted“, jež lze interpretovat na rozpomínání na dobu před a po vstupu ASZ do lokality. V tomto ohledu je jejich hodnocení nyní již vlastně stále přítomnosti sociálních pracovníků v Centru sociálních služeb hodnoceno veskrze pozitivně a doba „před“ jako období „nepořádku“ (respondenti volili mnohem expresivnější výrazivo). Poměrně jinak bylo na oblast sociálních služeb nahlíženo v rozhovorech mimo Prunéřov, kdy většina respondentů na Chomutovské a v Tušimicích v rozhovorech sklouzávala do „asistencialistického“ diskursu, jak *nedostávají „na dávkách“ co jim náleží...*

Hodnocení

Oblast sociálních služeb s podporou LP expandovala zvláště do SVL Prunéřov a v tomto ohledu bylo stanovených cílů dosaženo. Byla zajištěna i „průchodnost“ sociálních služeb mezi Kadani-městem a Prunéřovem. Nedořešena zůstává zajištěnost služeb pro lokalitu v Tušimicích, zvláště v případě volnočasových aktivit pro děti a mládež.

Shrnutí:

- oblast sociálních služeb a jejich zasíťování v SVL Prunéřov naplňuje cíle stanovované v strategických plánech;

6.4 Dluhová problematika

Stav při vstupu ASZ do lokality a cíle spolupráce

Při vstupu ASZ do spolupráce s Kadani konstatovala Situační zpráva GAC /2011: *„Celkem 44 bytů se nadále potýká s dluhy na nájemném a službách spojených s užíváním bytu. Velká část obyvatel má problémy se splácením půjček úvěrovým společností“*. Sebehodnocení LP obsažené v SPSZ 2015 uvádí: *„za poslední 2 roky klesla míra dlužnictví na nájemném v Prunéřově o 46%; 119 dospělých osob bylo zasaženo programy zvyšování finanční gramotnosti; 97 osob bylo podpořeno dluhovou poradnou, z toho zatím 19 započalo oddlužovací proces“*. Poslední známý údaj o stavu a skladbě dluhů v SVL Prunéřov je znám z podzimu z roku 2013 (zmapování migračních trajektorií) a činil u 27 osob zhruba půl milionu korun a nyní by měl být tudíž redukován na polovinu.

„Podle evidence ekonomického odboru úřadu města je evidována celková dlužná částka vůči městu k obyvatelům Prunéřova (současných i odešlých) ve výši 641 585 Kč, dlužných je 27 osob. Z toho: na nájemném u dvou osob se jedná o částku 505 000 Kč (a jedná se o částku dlužnou za bydlení v Kadani-městě ještě před tím, než byly tyto osoby vystěhovány do Prunéřova, kde mají doposud hlášeno trvalé bydliště); za 69 pokut udělených Městskou policií, Přestupkovou komisí a odborem dopravy, a to circa od roku 2002 do roku 2010, je

evidováno dlužných 105 400 Kč; za odpady je evidováno dlužných 30 461 Kč. (Struktura a výše dluhů bývalých i současných residentů Pruněřova byla z části pro potřeby výzkumu pracovníci Centra sociálních služeb poskytnuta, její zveřejnění by však bylo podle upozornění městského úřadu v rozporu se zákonem o ochraně osobních údajů.)”

Do zrušení pravidla vyplacení dluhů předchozího nájemníka novým nájemcem vypadala podle zmapování migračních trajektorií situace následovně:

„Další hybný faktor umocňující odchod z Pruněřova spočíval v sledovaném období v dislokaci nájemníků při rekonstrukci jednoho z objektů (č. 169), kdy některým byly správou městských bytů nabídnuty pro rodinný pospolitý život nevyhovující (menší) byty, které údajně z tohoto důvodu odmítli přijmout (jednalo se o případ zmíněné třígenerační rodiny). Dalším důvodem jejich odmítnutí však byly rovněž dluhy na nájmu a službách, jejichž uhrazení bylo podmínkou přidělení náhradního bydlení ze strany města. (Motivací splacení dluhu u této rodiny byl podle pruněřovské sociální pracovnice převod nájemní smlouvy k bytu na syna, přičemž takovýto převod vyžaduje bezdlužnost. - Podle vyjádření správy nemovitostí /městských bytů v Pruněřově/, pak: „co se týče nájemníků z konce roku 2012 uzavřeného objektu 169, byly všem na Pruněřově nabídnuty náhradní byty. Většina měla naakumulované dluhy, polovina z nich zaplatila a získala tak nové byty, polovina odešla mimo Pruněřov a zanechala dluhy za sebou.. u jedné osoby, která má být v současnosti v Anglii, činí dlužná částka 16 000, u dalších osob pak 13 000 Kč, 11 000.. u zmíněné do Tušimic odstěhované rodiny (tedy dvou domácností dvou bratrů), je to u jednoho 13 500, u druhého pak 8 000 Kč. Právě neochota či neschopnost uhradit tyto dluhy byla zřejmě jedním z důvodů odchodu domácností bratrů do Tušimic.)Prakticky všichni (krom jedné domácnosti) odešli z Pruněřova za sebou zanechali dluhy (od bagatelních stokorunových částek, či několika tisíc, nebo až dvou desítek tisíc korun na nájmem a službách, dále na pokutách přestupkové komisi) a ačkoliv nebylo zjištěno, že by tyto dluhy byly přímo faktorem vyvolávající migraci, jistě sehrávají roli při rozhodovacím procesu ve prospěch opce odejít.“

Podrobněji o opatřeních zaměřených na oddlužování obyvatel SVL pojednáváme v případové studii Pruněřov.

6.5 Vzdělávání

Stav při vstupu ASZ do lokality a cíle spolupráce

V situační zprávě realizované GAC (2011) se konstatuje: **„Mateřské školy navštěvuje dle výzkumu jen minimum žáků sociálně znevýhodňující prostředí. U rodičů se podle mnohých odpovědí objevuje nezájem. Ačkoliv děti ze sociálně slabých rodin školné platit nemusejí, zůstává zde pro rodiče povinnost hradit stravu dětí. Jde o částku asi 500 korun měsíčně, což je**

podle ředitelky mateřské školy hlavní příčinou, proč tak málo sociálně znevýhodněných dětí navštěvuje předškolní zařízení. Při příjmu do některých školek funguje také mnohdy hledisko, zda jsou rodiče zaměstnaní. Například školka při mateřském centru Radka přijímá pouze děti zaměstnaných rodičů. Obyvatelé z lokality mají zájem pouze o umístění dětí do **praktické mateřské školy v Chomutovské ulici, která rovněž jako jediná v Kadani nabízí přípravné ročníky**. Jak ale uvedla její ředitelka v okamžiku, když zjistí, že musejí hradit stravné, ztrácejí zájem. Pokud ale rodiče dítě přesto přihlásí, často jsou problémy s dodržováním základních podmínek (termíny zápisů, termíny plateb). Tuto problematiku řeší ředitelka neustále, počet případů neviduje. Často se také rodiče rozhodnou ukončit docházku svého dítěte do mateřské školy, ale tuto skutečnost nenahlásí a mateřská škola zbytečně blokuje místa. Rodině navíc roste dluh za úhradu stravného. Podle odhadu místních aktérů se počet dětí ze sociálně vyloučeného prostředí v mateřských školách stále snižuje. (...) **Jak však uváděli pracovníci ze škol, rodiče mnohdy sami usilují u jinak zcela mentálně a vývojově zdravého dítěte o jeho zařazení do praktické školy.**“

V sebehodnocení obsaženém v SPSZ 2015 je uvedeno:

„V Kadani celkem funguje šest mateřských, pět základních a jedna základní umělecká škola. Mateřské školy navštěvuje jen malá část žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. U rodičů těchto dětí se podle mnohých objevuje především nezájem umístit děti do mateřské školy. Nejvíce sociálně znevýhodněných žáků navštěvuje dvě školy 3. Základní školu v Chomutovské ulici a ZŠ a MŠ praktickou Při nemocnici. Díky práci terénních sociálních pracovníků města v lokalitě Pruněřov je v nějakém typu předškolního zařízení (MŠ nebo přípravná třída) umístěno oproti minulým letům více dětí předškolního věku. Částečně institucionální předškolní přípravu nahrazují předškolní kluby o.s. Radka, aspirující kromě přípravy dětí na vstup do první třídy ještě než se tak stane i na jejich posun do standardní MŠ, a také na práci s jejich rodiči.“

V rámci 1. oblasti pracovní skupiny LP “vzdělávání, volného času a rodiny” bylo stanovených cílů (tj., priorit v oblasti vzdělávání, volného času a rodiny; posílení zájmu o volnočasové aktivity dětí a jejich specifických cílů) v SPLP z roku 2012 ve většině dosaženo a to jak co se týče kvantitativních indikátorů početnosti, tak i v kvalitativních indikátorech zlepšování prostředí, resp. podnětnosti domácího prostředí dětí. K tomuto fundamentálně přispělo vybudování nového centra služeb v samotném Pruněřově, rozvinutí a zajišťování spolupráce s centrem Radka v Kadani-městě, terénní i ambulantní složky SAS a docházka dětí do předškolních klubů v Pruněřově i Kadani-městě, doučování, frekvence přípravných tříd, zavedení pedagogických asistentů⁹ a přípravy na středoškolské vzdělávání (kariérové

---

⁹ Asistenti pedagoga (AP) byli zavedeni jen na ZŠ praktické, ostatní ZŠ nejevily o ně zájem; to se změnilo během návazného plánu (SPSZ) a jeho vazby na tříleté financování – s očekáváním financování z OPVVV se o AP přihlásily 4 běžné ZŠ a to v hojném počtu úvazků (zaneseno v SPSZ i ve fiši pro OPVVV).

poradenství pro žáky 8. a 9. tříd). Průběžně bylo posilováno (a v stanovených cílech početně násobně překročeno) zapojování dětí do volnočasových aktivit a kroužků.

Stanovení priorit v roce 2012 bralo v potaz reálnost možností ovlivňování a změny situace sociálně vyloučených. Proto byla kupříkladu za prioritu v oblasti vzdělávání vzata situace předškolního vzdělávání dětí, ovlivnitelná kombinací nástrojů terénní (sociální) práce, sociálně aktivačních služeb a poradenství (včetně dluhového). Vědomí toho, že intervence směrem k dítěti nestačí, že je potřebné pracovat s rodiči a s rodinou jako celkem v jejím prostředí bylo přeloženo do stanovení konkrétních cílů (stanované počty rodičů a dětí), reflektujících znalost sociálně vyloučeného společenství. V květnu 2014 tak mohlo LP při indikování plnění této priority konstatovat: z plánovaného podchycení 80 rodičů v prorodinných službách došlo k podchycení 95, z plánované docházky 22 dětí do předškolního klubu docházelo 38. Plánováno bylo dosažení pravidelné návštěvnosti MŠ 17 dětí z CS: v roce 2013 bylo z celkového počtu 18 dětí hlásících do MŠ přijato 8 dětí, v roce 2014 bylo u zápisu do MŠ 12 dětí.

Navazující SPSZ tuto prioritu rozvíjí v úkol podpořit předškolní přípravu dětí ze socio-kulturně znevýhodňujícího prostředí a vyrovnat šance dětí nastupujících povinnou školní docházkou a za hlavní cíl si klade, že alespoň 40 dětí z lokalit Prunéřov, sídliště B a Tušimice a sociálně slabých rodin z jiných částí Kadaně projde ročně minimálně jeden rok trvající předškolní přípravou. Za cíl je stanoveno, že ročně navštěvuje 20 dětí předškolní kluby v Prunéřově a v Kadani (60 za tři roky); 6 dětí ročně pravidelně navštěvuje MŠ; 15 dětí ročně se připravuje na ZŠ v přípravných třídách. Souřadným cílem je zajištění vzájemné spolupráce jednotlivých předškolních zařízení mezi sebou a se sociálními službami. Ve specifických cílech je stanovena propojení práce s dětmi s prací v terénu v rodině (SAS) a dvakrát do roka představení prostředí MŠ rodičům dětí z předškolních klubů.

Jako příklad dobré praxe lze vyzdvihnout i výsledky spolupráce LP a vyjednávání LK stran zajištění dostupnosti E- (učebních) oborů: ve šk. roce 2013/14 otevřeny 3 nové E-obory (zemědělský, zahradnický a zednický), od šk. roce 2014/15 přibude další obor – zámečnický; aktuálně na E-oborech 24 dětí, z toho 6 z evidence ÚP; náborové akce pro mladé na ÚP jsou opakovány... o.s. Světlo zajistilo pro šk.rok 2013/14 dvanáct přihlášek klientů NZDM evidovaných na ÚP na E-obory.

Vzdělávání bylo a je v rámci strategického plánování oblastí, ve které zřejmě projevila nejmarkantněji role LP jako vhodného nástroje pro dosahování konsenzu a kooperace mezi aktéry. Potvrzuje se tak známá tendence vysokého oceňování vzdělávání v české společnosti, promítající se i ve vztahu k sociálnímu vyloučení Romů, kdy i v „integračních“ procesech lze poměrně konsensuálně získat podporu pro aktivity v oblasti vzdělávání dětí (resp. mladých dospělých) – na rozdíl od bydlení a trhu práce, kde je vstřícnost „majority“ řádově slabší...

Průběh spolupráce

SPSZ při předložení zastupitelstvu ke schválení v červnu 2015 mohl (s malými obměnami od května 2014) konstatovat předchozí plnění z let 2012/14:

- v prarodinných službách (SAS) podchyceno 95 rodičů
- zřízeny dva předškolní kluby (28 dětí) a rodičovská centra (25 rodičů)
- 30 dětí z rodin v SAS se hlásilo do MŠ
- 30 a 19 dětí v posledních dvou letech umístěno v přípravné třídě
- kromě ZŠ a MŠ při nemocnici nemá žádná škola AP
- doučováno 38 dětí, z toho 6 přímo v rodinách
- od šk.roku 2013/14 otevřeny 3 nové E-obory, od šk.r.2014/15 další 1
- od šk.roku 2014/15 bude posíleno kariérové poradenství na ZŠ o program AMOSu – ochutnávky oborů pro 7.-9.třídy 2x týdně
- 8 mladistvých se vrátilo do školy z evidence ÚP – jedná se příklad spolupráce LK, ÚP a NNO (Světlo a Naděje), kdy se vzhledem k tomu, že mladiství, kteří dojížděli na e-obory (neboť je velmi nízká – prakticky nulová - šance že by uspěly v přihlášení na jiné obory)) do vzdáleného Jirkova, postupně odpadali (kvůli cestování), a tak byly od šk. roku 2013/14 otevřeny 3 nové E-obory, a od šk.r. 2014/15 další 1,
- 82 dětí navštěvuje pravidelné zájmové kroužky
- již druhým rokem je hrána pouliční liga s organizační spoluúčastí samotných dětí; v loňském roce zapojeno 150 osob, z toho 1/3 sociálně vyloučených
- 181 dětí a mládeže v r. 2013 a 143 v r. 2014 zapojena do aktivit NZDM do zájmových a socializačních aktivit SAS zapojeno 41 dětí školního věku

Programy rané a včasné péče o děti se sociálním znevýhodněním - příprava dětí pro zvládnutí školní výuky pomocí rozvoje sociálních dovedností a zprostředkování kontaktů s běžnou společností - Předškolní klub (OS Radka / 2014 - v Kadani 15 dětí, v Pruněrově 8 dětí) - Přípravná třída na ZŠ (2014 – 19 dětí).

Nezrealizovala se plánovaná změna spádovosti škol tak, aby žáci z vyloučených rodin ve městě byli distribuováni rovnoměrně do všech kadaňských běžných škol (koncentrují se ve dvou z nich), byť to bylo ujednáno na schůzce vedení města, LK a ředitelů škol. Podle LK plán nebyl uskutečněn pro nesouhlasné stanovisko ředitelů zbylých dvou škol.

Pokračování po ukončení spolupráce

V rámci Operačního programu výzkum, vývoj a vzdělávání PO 3/IP 3 je plánováno uskutečnění projektu „komplexního přístupu ke vzdělávání v lokalitě ohrožené sociálním vyloučením“ se zaměřením na „doučování, asistenty pedagoga, školní psychology, logopedické asistenty, primární prevenci, dobrovolnictví, předškolní kluby a rodičovská centra, kariérové poradenství a peer programy“ od 1.1. 2016 do 31.12. 2018 v celkové výši

28 474 935, - Kč v rámci specifického cíle 3.1. Sociální integrace dětí a žáků včetně začleňování romských dětí do vzdělávání“.

Hodnocení

Oblast vzdělávání bylo v rámci LP věnováno maximum pozornosti a vytěženo možné z existujících přístupů a transferovatelné dobré praxe. Co do obsahu odpovídala (s přesahy) na podzim 2011 ustavená PS Vzdělávání, volný čas a rodina.¹⁰

---

¹⁰ Témata a data jednání PS Vzdělávání, volný čas a rodina **v roce 2015:**

6.1., 26.1., 25.3, - tvorba SPSZ

v roce 2014:

22.5. - Stav plnění SPLP Kadaň a obsah vzdálené podpory

2.11. - informace paní Ing. Weissové (ÚP) o možnosti využití MOP za účelem úlev v zájmové činnosti, poplatcích ve školních zařízeních a na školní pomůcky a potřeby; seznámení s funkcí a členy KSSZ; SPSZ - analýza potřeb

20. 10. – spojená schůzka s dalšími PS (bydlení a vzdělávání) - Koordinovaný přístup v sociálním začleňování (KPSZ) včetně harmonogramu zpracování strategického plánu sociálního začleňování (SPSZ) na roky 2015-17; Lokální partnerství jako komise rady města ;SPSZ ; struktura ;analýza potřeb

v roce 2013:

6. 3. 2013 Předškolní klub v Prunéřově, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, výzva nadace ČEZ, návrhy úprav SP LP Kadaň, návraty do školních lavic

13. 5. 2013 Výzkum migrace z Prunéřova, předškolní klub v Prunéřově, výzva nadace ČEZ, návraty do školních lavic, pouliční liga ve fotbalu, žádosti o dotace na primární prevenci

28. 8. 2013 Předškolní klub v Prunéřově (provozovatel Radka o.s.), IP města OPLZZ a IOP (zejména SAS a NZDM), výzva Nadace ČEZ, návraty do školních lavic a otevření E-oborů, primární prevence, pouliční liga – představení schváleného projektu pro podzim 2013 a koncept pro 2014, asistenti pedagoga na ZŠ – potřeby na 2014, resortní dotace (MPSV, MŠMT) – příprava projektů

77

16. 12. 2013 Plnění SPLP v oblasti vzdělávání, volného času a rodiny, předškolní kluby Radky, návraty do školních lavic, primární prevence, Tým pro děti a mládež a case management, pouliční liga, IPO Kadaň, asistenti pedagoga, projekty do podzimních výzev Rady vlády a MŠMT

v roce 2012:

19. 1. 2012 Práce se SWOT analýzou, prezentace sebraných dat.

28. 3., 12. 4., 10. 5. a 23. 5. 2012 Formulace cílů strategického plánu.

26. 4. 2012 Prezentace práce Multidisciplinárního týmu v Chebu a jeho Case managementu (případových konferencí).

13. 9. 2012 Demonstrace hry C'est la vie

9. 10. 2012 Prezentace programu primární prevence.

7. 12. 2012 Naplňování kroků a cílů Strategického plánu - informace o schválení IP města, informace o analýze trhu, informace o záměru místní NNO, informace o RIP, VPP Kadaň, výhled v oblasti veřejně prospěšných prací na rok 2013, veřejná služba – v souvislosti se změnou zákona, asistenti prevence kriminality, volné byty

Shrnutí:

- přístup k oblasti vzdělávání se vlivem LP fundamentálně změnil a to zvláště v odbourávání bariér pro zapojování dětí ze sociálně vyloučeného prostředí do programů rané péče (LP se prokázalo jako vhodný nástroj pro dosahování konsenzu a kooperace mezi aktéry);
- jako účinné se ukázalo rozvíjení spolupráce mezi aktéry v oblasti působící a vzájemné informovanosti o situaci rodinného zázemí dětí a mládeže ze SVL;
- nezrealizovala se plánovaná změna spádovosti škol tak, aby žáci z vyloučených rodin ve městě byli distribuováni rovnoměrně do všech kadaňských běžných škol.

6.6 Bezpečnost a prevence sociálně patologických jevů

Stav při vstupu ASZ do lokality a cíle spolupráce

Od samého počátku působení LP (2011) byla ustavena PS „bezpečí, zdraví a prevence sociálně patologických jevů“¹¹. Hlavními a průběžnými tématy byla drogová scéna a

---

v Pruněřově, domovnictví a domovní samosprávy

¹¹Témata a data setkání PS bezpečí, zdraví a prevence sociálně patologických jevů v roce 2015:

6.1., 28.1., 25.3., - projednávána tvorba SPSZ

v roce 2014:

22. 5. - Stav plnění SPLP Kadaň, obsah vzdálené podpory, hodnocení APK

2. 11. 2014 - hodnocení činnosti APK a projekty v programu prevence kriminality na rok 2015; seznámení s funkcí a členy KSSZ; SPSZ - analýza potřeb

v roce 2013:

11. 3. 2013 Primární prevence na školách. Peer aktivity v NZDM. Pouliční liga. Tým pro mládež/případové konference. Asistenti prevence kriminality. Poradna pro drogově abstinující a rodinné příslušníky

13. 5. 2013 Představení realizátora výzkumu migrace a bydlení Pruněřov – Kadaň – Tušimice. Tým pro mládež/případová konference/case management. Peer aktivity v NZDM. Pouliční liga.

28. 8. 2013 Asistenti prevence kriminality. Aktuality IP a IOP. Primární prevence. Tým pro mládež a case management – metodika C2 a dotace pro OSPOD – výzva C2. Pouliční liga Kadaň – představení schváleného projektu pro podzim 2013 a konceptu 2014. Letní tábory a pobyty. Resortní dotace (MŠMT, MPSV).

16. 12. 2013 Plnění SPLP Kadaň v oblasti prevence SPJ. Asistenti prevence kriminality. Primární prevence. Tým pro děti a mládež a case management. Pouliční liga. IPO Kadaň. Výzva MVČR v programu prevence kriminality pro rok 2014.

bezpečnost v SVL Pruněřov a v sídlišti Chomutovská, cílem pak omezení narušování veřejného pořádku, respektive nočního klidu a zlepšení sousedských vztahů a soužití. Nejviditelnějším nástrojem bylo zavedení asistentů prevence kriminality, kteří v prvním období (2012/14) působily v SVL Pruněřov (nyní, od r. 2015 jsou „rajónování“ po celém území města).

Průběh spolupráce

- 300 osob je pravidelnými klienty drogového terénního programu (59 pod kódem)
- 120 osob využívá drogové poradenské služby (33 abstinujících a 87 rodinných příslušníků)
- na všech ZŠ běží programy primární prevence v potřebné míře
- v pouliční lize a na příměstských táborech jsou využívány principy peer programu, zatím ne v NZDM – výchova nových vzorů
- pouliční liga již v druhém ročníku, vloni 150 osob, z toho 50 sociálně vyloučených, z toho 10 v týmu organizátorů
- 82 dětí se v loňském roce účastnilo příměstských táborů
- počet klientů kurátorů pro mládež OSPOD se mezi roky 2011 a 2013 snížil o 29%, trestná činnost páchaná dětmi a mládeží poklesla o 49%, přestupkové jednání o 37%
- začal se scházet Tým pro děti a mládež – multidisciplinární spolupráce
- OSPOD byl posílen o 2 pracovníky
- Od roku 2012 fungují asistenti prevence kriminality (poslední rok 4)
- výrazně posíleny služby NZDM a drogové terénní programy

---

v roce 2012:

27. 1. 2012 SWOT analýza – domovnictví, sociální firma. Strategie prevence kriminality.

28. 3. 2012 Formulace cílů strategického plánu – program primární prevence, spolupráce MP a škol, asistenti prevence kriminality. Informace o práci v drogovém terénu.

12. 4. 2012 Práce na cílech v rámci strategického plánování – asistenti prevence kriminality, domovnictví, drogová problematika, aktuální demografické údaje a pohyb obyvatel Pruněřova, předškolní klub

26. 4. 2012 Prezentace práce Multidisciplinárního týmu v Chebu a jeho Case managementu (případových konferencí).

Prezentace programu Ministerstva vnitra – Asistent prevence kriminality.

10. 5. a 23. 5. 2012 Formulace cílů Strategického plánu Kadaň v oblasti prevence sociálně patologických jevů.

9. 10. 2012 Asistenti prevence kriminality – přenesené zkušenosti Městské policie Kadaň, Veřejná služba u MěP---změna na VPP, Tým pro mládež/Case management

7. 12. 2012 Naplňování kroků, cílů Strategického plánu lokálního partnerství Kadaň - mapování migrace obyvatel Pruněřova, volnočasové aktivity, informace z mateřských škol

v Kadani, postup při stanovení zvláštního příjemce, asistenti pedagoga, doučování v rodinách, kariérové poradenství, tzv. ochutnávky učebních oborů, téma pouliční liga, terénní sociální práce ve městě, primární prevence.

Pokračování po ukončení spolupráce

V rámci Operačního programu zaměstnanost PO2/IP2.1, specifického cíle 2.1.1. (zvýšení uplatnitelnosti osob ohrožených sociálním vyloučením) je plánován v období od 1.1. 2016 do 31.12. 2018. Tým pro děti a mládež OSPOD v rámci zaměření prevence sociálně patologických jevů a *case management* ve výši 1 412 000, - Kč; a asistenti prevence kriminality rámci zaměření prevence sociálně patologických jevů ve výši 4 660 000, - Kč.

Pohled obyvatel SVL

Otázka pocitu bezpečí nebyla v evaluačních rozhovorech respondenty ze sociálně vyloučeného prostředí výrazněji tematizována vyjma oblasti drogové scény a s ní se pojícími sociálně patologickými jevy. V tomto ohledu platí zjištění z analýzy migračních trajektorií z roku 2012, která byla i po třech letech v rozhovorech přítomna a ve variacích se opakovala, tj., zkazky o dealerech a varnách pervitinu;¹² nebylo však možné v této oblasti provést důkladnější šetření, které by rozlišilo „urbánní legendy“ od skutečné situace v „drogovém“ terénu.

Zhodnocení

Otázka náboru a postavení APK zůstává v současnosti kontroverzním tématem v rámci LP. Zpočátku bylo působení tří APK vymezeno sociálně vyloučenou lokalitou Pruněřov, MP Kadaň konstantně vyjadřovala nespokojenost s možnostmi jejich vedení a úkolování a zdůrazňovala nevhodnost výběru kandidátů z tamní CS a jejich činnost byla ve dvou případech regulérně ukončena po uplynutí doby dotačního titulu z prevence kriminality. Nově nyní působí v Kadani-městě čtyři APK, z toho dva z nich jsou údajně romské etnicity. Takovýto nízký počet zastoupení Romů a zvláště pak změna rajónování činnosti APK na celé území Kadaně (nejen na Pruněřov) u některých členů LK vyvolává rozladění a mají za to, že MP nikdy zcela nepřijala koncept APK, ale že jí byl fakticky vnucen (starosta je ze zákona velitelem MP). Ačkoliv nelze pro krátkou dobu působení nových APK zaujmout hodnotící stanovisko, je zřejmé, že jejich činnost nyní není provázána s působením v prostředí sociálního vyloučení tak, jak tomu bylo v minulém dotačním období. Navíc v Tušimicích potencionálně hrozí šikana starousedlických seniorů (rozhovory v lokalitě potvrdily tři roky staré pozorování z analýzy migrace) ze strany vzrůstajícího počtu mladistvých (z řad nově přistěhovavších se sociálně vyloučených migrantů) a bylo by zde záhodno rozšířit služby APK.

---

¹² „Jistou rizikovost představuje v rámci zachycené migrace drogová scéna. Podle pracovníků kadaňského K-centra existuje nejen „varna“ pervitinu v Pruněřově (spekulace o ní jsou všeobecně rozšířené), nýbrž i na Chomutovské „na Běčku“ (sídlíště B). Mezi klienty varen (cca 150 osob) tvoří (disproporční) většinu Romové, mnozí z Pruněřova, anebo s „pruněřovskou“ zkušeností. Právě údajný vznik „varny na Běčku“ je spojován s migrací z Pruněřova. (...) Rizikovým se jeví koncentrace „romských“ migrantů v prostorově uzavřené (sociálně vyloučené) a od Kadaně vzdálené a izolované tušimické lokalitě. Takováto koncentrace může vyústit v otevřenou hostilitu mezi tamními „starousedlíky“ a „novousedlíky“, startovacím momentem může být šikana starousedlických seniorů ze strany novousedlické mládeže výrostků“

Shrnutí:

- bezpečnost, respektive pocit bezpečí či ohrožení pojící se k sociálně vyloučené lokalitě Prunéřov a dalším místům v Kadani-městě s vyšším počtem sociálně vyloučených Romů není na rozdíl od let minulých v současnosti tématem, a to jak mezi samotnými obyvateli SVL, tak i mezi respondenty z řad LP;
- bezpečnostní rizika jsou spojována téměř výhradně s drogovou scénou;
- v rámci LP zůstává kontroverzní otázka řízení APK.

Shrnutí pro celkové dopady působení ASZ:

- ve všech klíčových oblastech sociálního začleňování byl v rámci činnosti LP a spolupráce s ASZ zaznamenán nárůst rozsahu a početnosti poskytovaných služeb a vzájemné provázanosti a spolupráce poskytovatelů, počtu klientů a zapojení CS;
- došlo k naplnění naprosté většiny (a překročení) indikátorů SPLP pro léta 2012/14;
- na v současnosti završovanou činnost plynule navazuje SPSZ souborem opatření a zajištění jejich financování pro léta 2015 až 2018¹³;
- Lokální partnerství se od konce roku 2014 stalo fakticky součástí organizační struktury města prostřednictvím Komise sociální a sociálního začleňování.

---

¹³ SPSZ 2015: „ Vedle vlastního účelu plánu (koordinovaně řešit problémy, naplňovat potřeby, měnit podmínky života) slouží plán i jako podklad pro řídicí orgány tří operačních programů, z nichž mají být mnohé v plánu uvedené nástroje financovány. Jedná se o ministerstvo práce a sociálních věcí jako řídicí orgán operačního programu zaměstnanost, ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jako řídicí orgán operačního programu vývoj, výzkum, vzdělávání a ministerstvo pro místní rozvoj jako řídicí orgán integrovaného operačního programu. S těmito třemi resorty vyjednala Agentura pro své lokality uplatnění tzv. koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. Tento přístup spočívá v adresném směřování prostředků z evropských fondů na konkrétní aktivity v konkrétních lokalitách relevantní konkrétním místním potřebám a zasazené v kontextu širšího strategického plánu, jenž aspiruje na řešení problému v jeho lokální komplexnosti. Financování námi navrhovaných aktivit je zajištěno od začátku r. 2016 do konce r. 2018, následně bude na základě aktualizovaného plánu navazovat čerpání prostředků až do roku 2023. Z OP zaměstnanost se jedná o aktivity na podporu zaměstnanosti, sociální služby, komunitní aktivity, preventivní programy či programy na podporu bydlení, z OP vývoj, výzkum, vzdělávání pak o programy vzdělávací a volnočasové včetně posílení odborných kapacit škol a dalších školských zařízení, a z integrovaného regionálního OP o vybudování infrastruktury pro jmenované aktivity z OP předchozích, včetně sociálního bydlení. (...) **Sledování a hodnocení plnění plánu se bude dít průběžně po celou dobu realizační fáze plánu, a to v pracovních skupinách a ze strany Agentury. Na široké platformě Lokálního partnerství Kadaň bude plán hodnocen a případně upravován minimálně jednou za půl roku, v orgánech města minimálně jednou ročně. Orgány města budou o postupu plnění plánu, jakož i o všech navrhovaných úpravách pravidelně, minimálně kvartálně, informovány prostřednictvím Komise sociální a sociálního začleňování, díky níž se LP od sklonku 2014 ukotvilo v organizační struktuře města.**“

7 Případová studie - Prunéřov – vývoj situace

Prunéřov, ač zmiňován německými cestovateli romantismu coby půvabná vesnice v údolí potoka, se stal v průběhu devadesátých let dvacátého století odkladištěm „nepřízpůsobivých neplatičů“ z Kadaně, které je správní součástí. Bloky budov, původně určené pro ubytování drážních zaměstnanců, využilo město jakožto cílovou destinaci pro ty, kdo se nedokázali vyrovnat s růstem nájmu gentrifikovaného centra města a požadavkům na platební disciplínu nově budovaného tržního hospodářství bez přívlastků.

V naprosté většině se jednalo o Romy přistěhovalé v poválečném období ze Slovenska do Kadaně, kde osídlili byty historické zástavby vyklizené vysídleným německým obyvatelstvem. Z Prunéřova se tak stalo romské „ghetto“, jedno z nejpověstnějších na severu Čech pro atmosféru připomínající kolorit deprivovaných východoslovenských osad. Zdevastované bytové bloky s poničenými vchody, rozbitými okny zapravenými lepenkou, všudypřítomný zápach výkalů a moči, hromady odpadků a osazenstvo často pod vlivem alkoholu a drog. Rozmohlým bylo hlavně čichačství toluenu a lepidel. Zvláště „fetáctví“ a s ním spojený vandalismus, hluk při oslavách v době výplaty dávek (ten ovšem byl pro různé příjemce v rozdílných termínech, takže se slavilo několikrát do měsíce) byly obsahem častých stížností zvláště ze strany starších lidí – „důchodců“ rovněž pobývajících v prunéřovských bytech z důvodu relativně nízkých nájmu. Skladba dvou (ale před pár lety až tří) stovek obyvatel byla a zůstává různorodá, a to jak etnicky a dobou pobývání rodin v ČR (o některých sousedé referovali, že se právě přistěhovali ze Slovenska, byť se tak stalo před dvaceti lety – referující tak dávali tak najevo své starousedlictví v Čechách, neboť pocházeli již z první imigrační vlny čtyřicátých padesátých let...), časté byli a zůstávají smíšené sňatky s „bílymi“, známá z posledních let zpráv výzkumníků je přítomnost navrátilců z výkonu trestu...

Podle bývalé správkyne však existovalo vždy několik „slušných“ domácností a dobře vybavených a udržovaných bytů. V lokalitě bylo donedávna evidováno několik z úředního hlediska nelegálně pobývajících domácností (pobývali na místo přihlášené rodiny, odešlé často do zahraničí), jimž správci tolerovali pobyt, pokud namísto přihlášených nájemníků platily nájem a poplatky). Migrace, resp. mizení a znovuoobjevování nájemníků bývalo častým jevem a vztahovalo se k celé oblasti Kadaňska, Chomutova, severních Čech a dalších destinací vůbec.

Na počátku LP a spolupráce s ASZ byla situace v lokalitě vylíčena výzkumníky GAC v roce 2011 následovně: *„Ve většině bytů není žádné sociální zařízení ani přístup ke studené vodě. V domech jsou většinou společné sprchy a koupelny, kde je možné prát. V každém domě je jedna sprcha s teplou vodou. Aby tekla teplá voda je nutné vhodit desetikorunu. Co tady chcete zlepšovat proboha. Co se tady změní. Zbytečně se trápíte, nic se tady nezmění. Tady zakopali spoustu psů, jak tomu říkám, a tady se nic nezmění. Tady nemáte nic. Tady už ty děti ani neví co to je kino. Tady, kdo nemá auto, tak se ani do města nedostane večer. Sem se v*

noci taxíky bojí jezdit. Já už jsem tu spoustu let a tady se nic nezmění,' uvedla jedna ze starších obyvatelek. V prostoru zahrádek domů u nádraží se nachází také tři chatrče, které byly během průzkumu obydlené. V lokalitě je téměř nulová občanská vybavenost, pokud nepočítáme jeden velice malý a špinavý obchod se smíšeným zbožím, kde jsou však údajně prodávány plesnivé potraviny. (...) V lokalitě nejsou žádné sociální služby vyjma nízkoprahového centra Start.“

Po třech letech činnosti LP mohl na podzim 2014 popsat kadaňský zpracovatel příměstskou část Prunéřov v dotazníku k další spolupráci s ASZ sice jako nejviditelnější problém (města), kde lze nalézt všechny typy sociálního vyloučení, mohl však také uvést, že jeden z objektů „byl kompletně zrekonstruován na tzv. Vstupní byty (10 bytů I. kategorie). Tyto byty budou do května 2015 přidělovány obyvatelům lokality na základě definovaných motivačních kritérií v systému tzv. *prostupného bydlení*. Město v lokalitě uskutečnilo množství opatření (investičních i neinvestičních), jejichž cílem je začlenit obyvatele do společnosti. (jsou úspěšní na trhu práce, vytvářejí si vazby i mimo lokalitu, starají se o vzdělání svoje a svých dětí, využívají veřejné služby, mají občanské postoje či kvalitně bydlí). Prostředkem je systém motivace-odměna-sankce, zakotvená v systému *prostupného bydlení*. Podporou jsou sociální služby, vzdělávací a zaměstnanostní programy“.

Výše uvedená charakteristika lokality, tvořící se více jak dvacet let, tedy velmi obtížný terén pro „začleňovací“ nástroje, byla v ASZ známa. Obtížnost situace údajně stála (podle vyjádření bývalé metodičky ASZ) i za výměnou málo zkušeného prvního, krátkodobě působícího konsultanta (vzděláním estetika bez zkušeností z terénu) za zkušeného pracovníka (vzděláním kulturního antropologa) s letitými zkušenostmi z práce (výzkumné i integrační) v osadách na Slovensku. Jazyk jeho náhledu na skutečnosti sociálního vyloučení a znalost soudobého teoretického diskursu sociálních věd se ostatně odráží ve všech strategických dokumentech kadaňského lokálního partnerství. Z hlediska klíčových partnerů to byl právě dlouhodobě působící LK, jenž postupně přesvědčil klíčové aktéry o přijetí východisek odrážejících se v úvodních formulacích v roce 2012 přijatého SPLP: „Vize: Prunéřov je součástí města (...) Neboť problém sociálního vyloučení není pouze problém ‘těch uvnitř’, ale i ‘nás venku’ “. Praxe vývoje situace v Prunéřově a akčnost LP v období 2012 až 2015 ukázala, že se nejednalo o prázdné fráze. Členové LP vskutku vzali za své to, že Prunéřov a sociálně vyloučení nejsou jen problémem těch druhých, ale stejně tak i jejich, a především oni mají možnost „institucionálně“ jednat.

Jako první a zásadní krok k řešení situace v Prunéřově byl v rámci PS bydlení identifikován problém dluhů na nájemném, jenž se v lokalitě řetězil mj. i díky zavedenému systému, kdy „volný“ byt v lokalitě mohl být získán je formou zaplacení dluhů nájemníka odešlého. Tak se ovšem zpravidla (podle vyjádření jedné z terénních pracovník „vždycky“) nastartoval dluhový řetězec, neboť nový nájemník si na kauci musel půjčit a dluh pak řešil nesplácením nájemného... Příběh typické situace kauci skládajícího nového nájemníka a důsledky

takového počínu přímo ilustruje „Hlavní cíl 3.1.3 míra dlužnictví nájemníků s nájem.smlouvou na nájemném v měst. bytech v Prunéřově se do r. 2014 sníží o 80%.“ Použití příběhu přímo ve formulacích strategického plánu mělo podle respondentů evaluace vliv při projednávání opatření

„Chudá rodina, která chtěla ještě v červnu tohoto roku získat byt s dluhem v Prunéřově (respektive městský byt obecně v celém městě, ale v Prunéřově v podstatě žádné jiné volné byty než byty s dluhem nejsou) si musela na splacení dluhu po předchozím nájemníkovi půjčit, čímž při splácení této půjčky nezvládala platit řádně nájemné (...) Taková rodina obvykle zaplatí nájemné až pod hrozbou neprodloužení nájemní smlouvy, která je v Prunéřově na dobu určitou v délce 3 měsíců. Díky (dobře míněné) benevolenci ze strany správcovské firmy se tak nemusí stát do hodiny a dne vypršení nájemní smlouvy, ale i o měsíc a půl později, kdy je nová nájemní smlouva pak uzavírána zpětně. Jenže je již na ní další nezaplacený nájem, neboť prostředky rodiny byly vyčerpány (respektive přečerpány, neboť je dluh placen z další půjčky) na zaplacení dluhu ze staré nájemní smlouvy, coby podmínky pro uzavření smlouvy nové. Díky tomuto mechanismu nenastane v podstatě nikdy nebo jen na krátké časové období okamžik, kdy je nájemce bezdlužný. To vede k tomu, že nemá nárok na příspěvek na bydlení. Nemá tedy státem pokryté náklady na bydlení (jak je obvyklé u nájemníků v soukromých nájemních bytech, kdy soukromí pronajímatelé nasazují vyšší nájmu zcela neadekvátní trhu s byty v místě a stát jim na tuto hru přistupuje formou obřích příspěvků a doplateků na bydlení) a jeho ekonomická situace se zhoršuje. Stačí relativně málo: a) nepřidělovat volné byty pod podmínkou splacení dluhu po předešlém nájemci novým nájemcem (tedy nevázat dluh na byt, ale na dlužníka): tento veskrze pozitivní krok již město učinilo, b) vytvořit podmínky pro nárok nájemce na příspěvek na bydlení (a možnost využití institutu zvláštního příjemce) striktním trváním na zaplacení nájemného za poslední tři měsíce k datu konce smlouvy na dobu určitou, c) zlepšit komunikaci správy bytového fondu v Prunéřově s terénními sociálními pracovníky města a plánovanou dluhovou poradnou.“

Důsledkem byla změna pravidla přidělování městských bytů: dluh nezůstává na bytě, jde za dlužníkem naplánovaná na srpen 2012 a jež vstoupila v platnost 1. 7. 2012. Podle vyjádření vedoucího sociálního odboru změna efektivně zamezila další kumulaci dluhů a opakování obdobných příběhů. K dosažení plánované míry zadluženosti byla zavedena od jara 2013 protidluhová poradna, jež kromě sestavování splátkových kalendářů a dalšího odborného sociálního poradenství, vyjednáván i výše splátek s exekutory tak, aby tyto nebyli likvidační vzhledem k šancím umístit daného dlužníka na legálním trhu práce.

Dalším funkčním opatřením v Prunéřově se stalo ustavení domovníků (s pomocí soudobě vznikající metodiky domovnictví ASZ), asistentů prevence kriminality a především organizování facilitací v jednotlivých vchodech. Souběžné zavádění těchto opatření přispělo k stabilizaci situace v lokalitě, s pomocí samotných nájemníků bylo zvelebováno zařízení bytů (a to podle schématu „zásluhovosti“) a celkový vzhled lokality se změnil především

investičním projektem na vybudování Centra sociálních služeb a rekonstrukce bytového domu č.p. 169.

Z domovnictví v Prunéřově, které z počátku bylo spíše ostrahou („dozorem objektů s nepřetržitým provozem“, jak se uvádělo v SPLP) se právě vlivem facilitovaných schůzí ve vchodech (ve dvou ze čtyř prunéřovských domů 167 a 265) staly instituce vybavené vrátnicí, ze kterých domovníci mají dobrý přehled o „zásluhovosti“ nájemníků a problémech spojených s chodem objektů. V prvním období domovníkům odlehčili v Prunéřově zavedení dva asistenti prevence kriminality (APK, kteříž se z řad místních a také v Prunéřově působících terénních pracovníků setkali toliko s pozitivními ohlasy. Positivně je však nehodnotilo MP Kadaň, a v dalším dotačním období tito již nepůsobí. Nicméně, současní APK, působící teritoriálně spíše v Kadani-městě jsou již dnes pro zabezpečení asistence MP a Centru sociálních služeb podle mínění velké části respondentů dostateční. V Kadani nyní působí čtyři APK, velká část jejich působnosti je nyní zaměřena teritoriálně spíše na Kadaň-město a problémy s porušováním veřejného klidu a bezdomovectví, nikoliv na problematiku SVL, jak tomu bylo v (prvním dotačním) období 2013/14. Vzhledem k tomu, že jejich působnost započala v podstatě s počátkem evaluačního šetření, je příliš brzo na vyhodnocení nového způsobu koordinace APK ze strany MP.

System prostupného bydlení využitelný a fakticky realizovaný v lokalitě byl SPLP popsán jako *„systém bytů a ubytovacích zařízení různých vlastníků a provozovatelů vzájemně propojených v informační síti s poskytovateli sociálních služeb a sociálním odborem města; (...) vertikálně rozdělen do několika stupňů (...); čím vyšší stupeň, tím větší komfort, výhodnější smlouvy, ale také větší nároky na klienta a jeho větší svoboda svázaná s větší odpovědností; (...) svázan se sociální prací, kdy klient musí podepsat individuální plán s poskytovatelem jako jednu z podmínek zařazení do systému. Čím vyšší stupeň, tím méně sociální práce, případně tím se mění její druh. Postup v systému se odehrává na základě zásluh a probíhá oběma směry. Systém je motivační a má dopad i na jiné oblasti života nežli je bydlení: bydlení figuruje jako motivační faktor pro osobnostní růst: čím vyšší stupeň, tím větší nároky na pravidelnou školní docházku dětí klienta, snahu klienta sehnat si zaměstnání, případně fakt být zaměstnán.“*

Nicméně, priorita stanovená již SPLP 2012, kdy kromě diverzifikace kvality bydlení v Prunéřově mělo LP zároveň ambici dostat i rodiny, připravené řádně bydlet ve standardních bytech, z Prunéřova ven, zpátky do města¹⁴, dosud nebyla naplněna je

---

¹⁴ **SPLP 2012: „Hlavní cíl 3.3.1 minimálně 5 nájemníků z PRU uspěje do konce roku 2016 na trhu s městskými byty ve městě a 5 u soukromých pronajímatelů**

K zbudování systému prostupného bydlení potřebujeme byty ve městě vyčleněné pro nejvyšší stupeň systému, byty vyčleněné pro tréninkové bydlení ve městě, prostředky na kvalitativní rozlišení (zvýšení komfortu) prunéřovských domů, adekvátní zvýšení nájemného v nich, kritéria přidělování jednotlivých stupňů, smluvní zajištění systému (nájemce, pronajímatel, NNO), domovníky a komunitní prvky a dům, sociální služby (SAS, TP, OSP-dluhy) a doprovodné programy (vzdělávací a zaměstnanostní), garanta pro nejvyšší stupeň (NNO), prosadit prostupné bydlení do bytové Koncepce města, zanást do zásad přidělování bytů města pravidlo, že nájemník

reflektována v doporučeních předkládané evaluace. Lze však konstatovat, že se situace v lokalitě za dobu působení ASZ fundamentálně změnila, a to jak v kvantitativním, tak i kvalitativním smyslu (rekonstrukce bytového fondu, dostupnost sociálních služeb, údržba veřejných prostor, bezpečnost).

Konstantní však zůstává dlouhodobá nezaměstnanost, respektive nezaměstnatelnost osazenstva, stále přetrvává (u jedinců očividné) zneužívání návykových látek (čichačství toluenu a lepidel, pervitin). Úbytek osazenstva Pruněřova však nemůže být v žádném smyslu spojován s činností ASZ, jeho důvody spočívají v rozsáhlé nabídce bytových jednotek obchodníků s bydlením v Kadani (ale také např. v přilehlé Rokli) a existence příplatků a doplatků na bydlení pro sociálně slabé, resp. dlouhodobě nezaměstnané v hmotné nouzi registrované na úřadu práce. Tento migrační pohyb z Pruněřova již ustal (byť dochází k sporadickým odchodům, ale příchodům).

V rámci LP se koncentrovala pozornost na zaměstnávání obyvatel Pruněřova formou VPP a projektových dotovaných místech (zaměstnanostní projekty Radky v OPLZZ 3.3 a jako klíčová aktivita IP města v OPLZZ 3.2, kterou Radka vysoutěžila) plus Ripy krajského ÚP. Další lidé se zaměstnali jako APK nebo pak částečně za odměnu 1000 Kč jako domovníci (to se však nedá počítat jako pracovní poměr...).

Otázkou zůstává, zda bylo umístění Centra sociálních služeb do Pruněřova správným rozhodnutím. Ač povětšinou panuje mezi aktéry sociálního začleňování shoda v tom, že *ad hoc* sanace podmínek (nejen bydlení) bydlení v Pruněřově byla nutná, nejsou již všichni zajedno, zda by perspektiva postupného zániku lokality („vyvanutí“) postupným odstěhováním (a zazděním vchodů...) nebyla vlastně zdravější, neboť Pruněřov se své prostorové odloučenosti a stigmatu stěží může zbavit.

Stručný přehled působení ASZ v pruněřovské lokalitě (z výročních zpráv ASZ)

2012

- v Pruněřově byly na domovních schůzích zvoleny domovní výbory a domovníci, kteří byli zaměstnání městem na VPP. Jejich úkolem je rekonstrukce volných bytů a drobné údržbářské práce na bytech obsazených, dále dohled nad pořádkem a čistotou v domech a reprezentování domu směrem k Městu. S nájemníky byly probrány jejich potřeby a dohodnut způsob naplněn nejakutnějších z nich. Nájemníci již sami přikládají ruce k dílu, na 377 vyklidili sklepy a na 265 vymalovali dům - nájemníci se postupně díky spolupráci TSP a správy bytů města zdárně oddlužují; byl podán IP města, z něhož bude zabezpečena dluhová

---

bytu se sníženou kvalitou bydlení si může zažádat o městský byt standardní, vysvětlit systém jeho potenciální klientele, vysvětlit systém veřejnosti („politicky ho prodat“)

poradna a vzdělávání ve finanční gramotnosti- problémem je zvýšená migrace nájemníků z městských bytů do bytů soukromého pronajímatele, zejména na Chomutovskou ulici a do Tušimic.

2013

V Prunéřově se podařilo snížit počet dlužníků na nájemném o 60%. Stalo se tak díky spolupráci městských TSP a bytové správy a díky motivačním nabídkám města týkajících se zvyšování komfortu bydlení. Již druhým rokem v Prunéřově působí pracovníci hrazení z VPP (8 osob z lokality). Ti se podílejí na rekonstrukci volných bytů v Prunéřově. Za dva roky bylo zrekonstruováno a připraveno k nastěhování celkem 40 bytů. Část zaměstnaných osob (3) působí též jako domovníci, kteří pomáhají nájemníkům s drobnými opravami v bytech a dbají na dodržování pořádku u společných prostor.

Na domovních schůzích v Prunéřově byla s nájemníky dohodnuta pravidla zvýšení komfortu bydlení: podle platební morálky a dobrých mravů byla nájemníkům městských bytů přidělena nová okna, linolea a ve vybraných vhodných bytech budou instalovány sprchové kouty. Kromě toho proběhla další ze svépomocných akcí v Prunéřově - nájemníci jednoho z domů si brigádně vymalovali společné prostory. Jednalo se už o třetí brigádu v Prunéřově. Ke konci roku se pak za účasti vedení města uskutečnila další domovní schůze, kde bylo zhodnoceno plnění dohodnutých postupů, a byly definovány nové potřeby nájemníků.

Během roku 2013 město Kadaň realizovalo investiční projekt na zbudování Centra sociálních služeb v Prunéřově a přilehlého sportovního plácku. V centru sociálních služeb pak začaly být poskytovány služby z individuálního projektu města (OP LZZ 3.2): terénní programy (město), SAS (Radka, o.s.), NZDM (Světlo, o.s.), dluhová poradna (Naděje, o.s.), pracovní poradenství (Radka, o.s.), TP pro uživatele drog (Světlo, o.s.). Z dotací MPSV na sociální služby bylo částečně zabezpečeno financování SAS o. s. Radka a K-centra a NZDM o.s. Světlo.

V první polovině roku byl otevřen předškolní klub a rodičovské centrum v Prunéřově (Radka o.s.), předškolní klub zapojuje rodiče do aktivit a spolupracuje s kadaňskými MŠ. Financován je program MŠMT – podpora integrace romských komunit. V průběhu roku byl klub přesunut do Kadaně, pro děti z lokality Sídliště B. V Prunéřově pak byl otevřen druhý předškolní klub jako součást SAS v prostorách Centra sociálních služeb. Díky společnému postupu o.s. Světlo, Úřadu práce a SOŠ služeb a SOU Kadaň se z evidence ÚP do školních lavic ve školním roce 2013/14 vrátilo 8 mladých lidí, klientů NZDM Do Patra. Tito studenti jsou individuálně i skupinově dále podporováni pracovníky NZDM. S podporou města byly otevřeny nové učební obory na SOŠ služeb a SOU Kadaň, do kterých nastoupilo 27 dětí, které by jinak skončily v evidenci ÚP.

V Prunéřově byly pod vedením místních dobrovolníků zorganizovány dva fotbalové týmy (6-14 a 15+), kde mladí dospělí z lokality trénují mladší chlapce a dívky. V červnu se pak v

Kadani uskutečnil první fotbalový turnaj Pouliční fotbalové ligy. Turnaje se zúčastnilo 15 družstev, z toho 5 družstev utvořily „děti ulice“. Celkem se turnaje účastnilo ze sociálně vyloučených dětí a mládeže 40 hráčů a 37 diváků, z dětí z integrovaných rodin pak 80 hráčů a 40 diváků. Díky turnaji se podařilo vytvořit dvě další družstva, která vedou dobrovolníci z řad sociálně vyloučené mládeže a mezi nimiž proběhly od turnaje 2 zápasy, které si samy „děti ulice“ dokázaly zorganizovat. V současné době se družstva stále scházejí a trénují. Turnaje se zúčastnilo i družstvo Agentury.

8 Soubor doporučení

V předložené evaluaci byly identifikovány dva možné okruhy rizikové pro budoucí vývoj sociálního začleňování v Kadani.

Prvním z nich je podmíněnost současné stabilizace sociálně vyloučených, či sociálním vyloučením ohrožených, existujícím systémem zajištění velké části jejich nákladů na bydlení ze SSP a dávek hmotné nouze (příspěvků a doplateků na bydlení). V případě změny stávajícího systému směrem k redukci takovéto podpory, je velmi těžko předvídatelná reakce majitelů bytů. Ačkoliv je možné předpokládat, že by došlo k snížení cen pronájmů, je nutno vzít v úvahu i možnost, že by mohlo dojít k ztrátě bydlení u mnohých dnešních „klientů“ obchodníků s bydlením v Kadani, neboť tito by hledali nový způsob hospodaření se svými byty (kupř. by je nabídli k prodeji). Na každý pád, je **stav, kdy pro pronajmatele bytů je atraktivnější na ÚP registrovaný „sociálně vyloučený“ nájemník, nežli za nízký příjem na úrovni minimální mzdy pracující, těžko udržitelný**. Je tudíž na místě doporučit

- vznik pracovní skupiny zabývající se situací na trhu s bydlením orientovaným na klienty (nájemníky) z řad sociálně vyloučených (anebo sociálním vyloučením ohrožených skupin), činnost skupiny by spočívala ve výměně a vyhodnocování informací stran podmínek trhu, resp. obchodu s bydlením a jeho klientely/nájemníků (výše nájmu, doplateků, příplateků, délka nájemního vztahu, migrace, zúčtování energie, vodného, záloh, podmínek kontraktu, apod.).

Druhým rizikovým okruhem identifikovaným při hloubkových rozhovorech s CS je přetrvávající sociokulturní a ve dvou lokalitách (Pruněrov a Tušimice) i prostorová separace sociálně vyloučených výrazně (byť nejen) výrazně etnicizujícího, resp. romského rázu (s vysokou absorpční kapacitou vůči nově příchozím). Umístění Centra sociálních služeb do Pruněrova může mít i svou stinnou stránku, může kupříkladu podnítit vzrůst návyku vyžadování asistence i při jinak banálních obstarávacích nutnostech života. Riziku rozvinutí

tzv. „asistencialismu“¹⁵ (jehož symptomy, spočívající v rostoucí neschopnosti samostatného jednání jsou známy z výzkumů ve „tradičních“ lokalitách na Slovensku a na Balkáně) je možné předcházet uschopňováním jedinců a rodin a jejich zapojováním do společenského života Kadaně-města. Je na místě doporučit:

- pomocí rozvinutí případových konferencí vytipovat vhodné jednotlivce a rodiny a podpořit je ze zdrojů LP při zapojování do kulturních a sportovních aktivit v Kadani-městě, případně iniciovat jejich účast při organizovaných podnicích pro mládež a rodiny;
- vytvořit koncept „začleňovacích“ bytů vyčleněných z bytového fondu města (několik bytových jednotek uvolněných generační obměnou – odúmrťím – nájemníků) za účelem nabídky k pronájmu uschopněným jednotlivcům /rodinám ze sociálně vyloučeného prostředí (především pak přímo lokality Pruněrov) s mechanismy kontroly a podpory ze strany LP.

Doporučení ASZ stran tvorby strategií a postupů na základě zkušeností s působením v Kadani:

- uspořádat setkání s členy LP, pracovních skupin LP a vedení města, na němž by vedení ASZ seznámilo pozvané s dalšími výhledy spolupráce v oblasti sociálního začleňování v rámci ASZ koordinovaného přístupu tak, aby plánovaná spolupráce v dalším tříletém období proběhla co možná nejefektivněji.
- Rozšířit LP, tak aby propojovalo klíčové aktéry Kadaně, Klášterce nad Ohří a Vejprty. Zahájení spolupráce již v procesu jednotně koncipovaného komunitního plánování.

9 Závěr

LP Kadaň je bezpochyby jedním z nejúspěšnějších příkladů působení ASZ. Povědomí o tom, že se jedná o úspěšné LP panuje mezi jeho samotnými aktéry. Svou roli sehrála povětšinou pozitivní pozornost médií a možnost srovnání s okolními městy, zejména Vejprty a Chomutovem a jejich zkušeností se snahami o sociální začleňování. Klíčoví aktéři přisuzují takovouto úspěšnost především fungující komunikaci v rámci města, jednak v rámci aparátu

---

¹⁵ analytická zpráva projektu mikrobús - Drom, romské středisko www.drom.cz/cs/drom-romske-stredisko/.../analyticka-zprava.pdf *Asistencialismus*: spoléhání se na intervenci zvnějšku či dožadování se pomocí (...) návyk na řešení životních situací spojených obzvláště se zaměstnáním a bydlením ze strany veřejných institucí. Představa, že by tomu mohlo být jinak než zařízením ze strany úřadů u členů cílové skupiny v podstatě absentuje.

samosprávy, tj. výkonu státní správy v přenesené působnosti, zastupitelstva a vedení radnice, kde lví podíl na zajištění funkčnosti komunikace je přiřítán starostovi a vedoucímu sociálního a zdravotního odboru, schopnosti spolupráce mezi NNO a městem (a NNO navzájem) a jejich stabilní postavení v životě města, a v neposlední řadě postavě lokálního konsultanta ASZ. Kdaň je také místem, kdy byly při rozhovorech všemi respondenty výrazně akcentovány současné personální změny v ASZ (s výjimkou respondentů ze SVL). A to v porovnání se situací ve Větrní, kde tematizace dění v ASZ byla ze strany institucionálních aktérů minimální. O mimořádném postavení LK mj. svědčí to, že mu bylo zástupci vedení města nabídnuto další působení v roli projektového konsultanta po jeho avizovaném odchodu z ASZ. Pozitivní roli sehrála též skutečnost, že od samého počátku byla spolupráce chápána a prezentována jako cesta k celkovému zlepšení situace v Kadani.

Objektem trvalé kritiky téměř všech respondentů je však tzv. obchod s bydlením, nebo také obchod s chudobou, jak je (nejen) v Kadani nazýváno pronajímání bytů sociálně slabým (povětšinou Romům) registrovaným na úřadu práce, kteříž hradí vysoké nájem z příplatků a doplatků na bydlení, či je sanují z jiných dávek SPP a hmotné nouze. Nicméně, takováto skutečnost jimi není dávana do souvislostí s činností LP a ASZ. Z jejich hlediska uměle vytvořená situace s bydlením je do budoucna možnou rozbuškou, jež může zhatit většinu výtěžků dosažených LP, zhoršit, či kontinuálně zhoršovat soužití mezi Romy a většinou, utvrzovat stigmatizaci Romů, apod. Někteří však připouštějí, že život ve městě znamená pro odstěhovavší se z Prunéřova větší integrační šanci, zvláště pro jejich děti, které se tak dostávají do podnětějšího prostředí. V povědomí oslovených je však pevně zafixováno, že se do Kadaně stahují Romové z celého regionu, nejen z Prunéřova, ačkoliv o tom zatímně získaná data nevyovídají. Lépe by se snad dalo říci, že při rozhovorech s aktéry LP, a nejen jimi, je objektem trvalé a tvrdé kritiky nejen obchod s bydlením, ale celý sociální systém, včetně APZ a legislativních podmínek na trhu práce, který umožňuje vícegenerační přežívání dlouhodobě nezaměstnaných (což je naprostá většina CS). Takováto kritika zaznívá ode všech, bez rozdílů politických sympatií či stranické příslušnosti.

Z tohoto výše uvedeného úhlu pohledu se respondentům evaluačních rozhovorů jeví postavení/role LP jako symbolická, či spíše trvale frustrující, bez možnosti ovlivnění klíčových rozhodnutí v sociálně-začleňovacích procesech. Přičemž se tím v jejich očích nijak neponižuje vytváření Strategického plánu (opětovně v aktualizované verzi schválen 18. června), stanovování si cílů, a kooperace a plánování při jejich dosahování. V tomto smyslu zaznělo i to, že by se činnost LP měla sjednotit s obdobnými činěním v blízkých (leč jinak odříznutých) Vejprtech a Klášterci nad Ohří, a to při procesu komunitního plánování, který má být v nejbližším období společný.

Jak bylo uvedeno v analýze migračních trajektorií, činnost „podnikatelů s bydlením“ je na Kadaňsku širší veřejností reflektována jakožto nekalá aktivita, jež může způsobovat potenciálně mnoho problémů. Dále je vnímána jako ilustrace neschopnosti státní správy i

bezmocnosti samosprávy přijmout v oblasti bydlení taková regulační opatření, která by zabránila zneužívání „systému“ předraženými nájmy, hrazenými v důsledku všemi daňovými poplatníky, tedy i těmi, kteří pracují za mzdy v rozmezí osmi až třinácti a půl tisíc, což jsou mzdy rovnající se výši nájmů požadovaných „podnikateli s bydlením“ po nezaměstnaných sociálně vyloučených „Romech“ (*de facto* však po státu). Nízkopříjmoví pracující (zaměstnanci i osoby samostatně výdělečně činné) si nemohou takto nabízené bydlení dovolit a samotní „podnikatelé s bydlením“ veřejně deklarují, že o takovéto nemají zájem, poněvadž jejich platební spolehlivost je z jejich pohledu rizikovější, než v případě evidovaných na Úřadu práce (od jejich zaměstnavatelů nedostávají platbu nájemného na bankovní účet).

Podle sdělení ze správy nemovitostí disponuje tato v Kadani-městě 1121 byty nazývanými sociálními (včetně bytů pečovatelské služby), které jsou víceméně rovnoměrně rozmístěny na území města (s větší koncentrací na ulici Golovinova – 299 bytů). Tyto jsou ponechávány nájemcům na dožití (jedná se údajně povětšinou o seniory) a důvodem jejich existence vůbec je neochota (nebo finanční nemožnost) nájemců ucházet se odkup do osobního vlastnictví. Vzhledem k rizikům a nejistotám pojícím se s migrací z Pruněřova a migrací pauperizovaných vrstev na Kadaňsku vůbec by bylo na místě zvážit využití části tohoto zbývajících bytového fondu města pro potřebu bydlení těchto vrstev a ve spolupráci s Agenturou zavést sociální (terénní) práci a poradenské služby, které by dokázaly zajistit udržitelnost takto vzniklých nájemních vztahů. K dosažení takového cíle by se musela zlepšit spolupráce mezi městem a ÚP, a to přinejmenším při výměně informací týkajících se stavu domácností vytčené cílové skupiny. (v příloze č. 2 doporučení z migrační analýzy)

Nový SPSZ uvádí, že má sloužit *„i jako podklad pro řídicí orgány tří operačních programů, z nichž mají být mnohé v plánu uvedené nástroje financovány. Jedná se o ministerstvo práce a sociálních věcí jako řídicí orgán operačního programu zaměstnanost, ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jako řídicí orgán operačního programu vývoj, výzkum, vzdělávání a ministerstvo pro místní rozvoj jako řídicí orgán integrovaného operačního programu.*

S těmito třemi resorty vyjednala Agentura pro své lokality uplatnění tzv. koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. Tento přístup spočívá v adresném směřování prostředků z evropských fondů na konkrétní aktivity v konkrétních lokalitách relevantní konkrétním místním potřebám a zasazené v kontextu širšího strategického plánu, jenž aspiruje na řešení problému v jeho lokální komplexnosti. Financování námi navrhovaných aktivit je zajištěno od začátku r. 2016 do konce r. 2018, následně bude na základě aktualizovaného plánu navazovat čerpání prostředků až do roku 2023. Z OP zaměstnanost se jedná o aktivity na podporu zaměstnanosti, sociální služby, komunitní aktivity, preventivní programy či programy na podporu bydlení, z OP vývoj, výzkum, vzdělávání pak o programy vzdělávací a volnočasové včetně posílení odborných kapacit škol a dalších školských zařízení,

a z integrovaného regionálního OP o vybudování infrastruktury pro jmenované aktivity z OP předchozích, včetně sociálního bydlení.”¹⁶

Metoda práce v triádě stav - cíl - naplněnost

Lokální partneři v pracovních skupinách vycházeli při stanovování cílů, definování opatření a volbě jednotlivých kroků k dosažení cílů ze zjištěného stavu v jednotlivých oblastech. Plnění pak bylo průběžně sledováno při pracovních setkáních za vedení lokálního konzultanta, jenž pořizoval zápis, vyřizoval k němu zasílané připomínky a účastnil se klíčových vyjednávání. Výše popsaná vazba v rovnici stav - cíl – plnění byla v provedených rozhovorech shodně popsána členy LP a takovýto způsob práce jimi byl zcela internalizován. Do jisté míry však lze při tematizaci práce v LK spolehnouti jeho členů na vyřízení rozporů (či spíše formulačně, nežli obsahově pojmenovávaných třecích ploch) mezi vedením města (respektive starostou a vedoucím sociálního/zdravotního odboru MÚ) a LK. Takováto vazba je v rámci LP Kadaň zřetelně vystopovatelná.

V rámci lokálního partnerství nedošlo toliko k zavádění služeb směrem k sociálně vyloučeným, ale také k iniciaci změn politiky města, a to v oblasti vzdělávání, zaměstnanostní, bytové, i bezpečnostní. Přičemž opatření ve všech těchto výše uvedených oblastech mají v Kadani vzestupný vývoj, zajištění škálou specifických cílů v SPSZ.

Za klíčovou pro dosavadní úspěch LP lze považovat účast politických zástupců města nejen na samotných zasedáních LP, ale ve všech pracovních skupinách (včetně pravidelné účasti starosty a místostarostky, posléze (po komunálních volbách) místostarosty, a dalších radních). **Pro další pokračování inkluzivní politiky města se stalo rozhodujícím „přetavení LP“ v součást Komise (sociální a sociálního začleňování- KSSZ) rady města**, a tím jeho stabilizace po odchodu ASZ (Komise sociální a sociálního začleňování) s účastí zástupců všech politických stran, odborníků (všechny NNO, ÚP, školy) a veřejnosti.

Použité materiály:

---

¹⁶ Z dotazníku: „Ano chceme využít koordinovaný přístup k řešení problematiky sociálně vyloučených lokalit. Již v předchozím období byl Strategický plán lokálního partnerství Kadaň koncipován jako materiál komplexní, zahrnující cíle, priority a opatření ve více oblastech (vzdělávání, zaměstnávání, bydlení, prevence sociálně patologických jevů), což se ukázalo jako efektivní postup. Již nyní, při tvorbě nového strategického plánu na další tři roky, se rýsují konkrétní opatření financovatelná ze všech tří dotčených operačních programů (OPZ – sociální služby, programy asistovaného bydlení, sociální podnikání, pracovní poradenství, programy prevence sociálně patologických jevů, komunitní práce, a další, z OPVVV předškolní příprava, rodičovská centra, asistenti pedagoga, školní psychologové, programy doučování, kariérového poradenství, podpora středoškolského vzdělávání, volnočasové aktivity, atd., a z IROPu zvyšování kvality bydlení nebo podpora sociálního podnikání).“

Situační analýza, GAC 2011

Strategický plán Lokálního partnerství Kadaň (SPLP) pro roky 2012-14

Strategický plán sociálního začleňování pro roky 2015-2018 (SPSZ)

Evaluační zpráva lokality Kadaň - DIC, 2011

Oficiální zpráva pro radu a zastupitelstvo města o plnění SPLP, periodicky (1/2 roku) těmto orgánům předkládaná

Náplň, statut a jednací řád Komise sociální a sociálního začleňování

Směrnice o zadávání veřejných zakázek města (podmínka 10%)

Zásady pronajímání bytů

Metodika domovnictví a komunitních aktivit (ASZ)

Zápisy z jednání PS a LP

Zápisy z domovních schůzí

Plán vzdálené podpory

Metodika Exit strategie ASZ